

Η ΝΕΑ

ΖΩΗ

ΑΕΛΙΚΑ του Βλέρυ Ζυγούδακας

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΟΜΟΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΕΤΟΣ Γ'.

ΜΑΪΟΣ 1907

ΑΡΙΘ. 33

ΕΚ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΕΡΓΩΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΣΔΑΓΛΗ

Τὰ «Ἄδου Ἐπι» ἄπερ ὁ δαφνοστεφής Ἄγγλος ποιητής Sir Lewis Morris, τὸν Δάντην ἀπομιμούμενος, ἐποίησε, διαίρουσαι εἰς βιβλία τρία: τὸν «Τάρταρον», τὸν «Ἄδην» καὶ τὸν «Ὀλύμπον». Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ὁ ποιητής φαντάζεται ἑαυτὸν περιπλανηθέντα ἐν ὄρυμψ σκοτεινῷ, ἐνθα διὰ τοῦ ἀφεγγοῦς ἀέρος διακρίνει τὰ εἰδῶλα τοῦ Ταντάλου, τῆς Φαίδρας, τοῦ Σιδύφου καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας κολαζόμενα καὶ τάντιποινα πῶν ἐγκλημάτων ἀποτίοντα. Ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ ὁ ποιητής εἰς ἡμερώτερον τόπον μεταβαίνων βλέπει τὰ φάσματα τοῦ Μαρσύου, τῆς Ἀνδρομέδας, τοῦ Ἀκταίωνα, τῆς Ἑλένης, τῆς Εὐρυδίκης, τοῦ Ὀρφέως, τῆς Διόανειρας, τοῦ Λαοκόωντος, τοῦ Ναρκίσσου, τῆς Μεδουσῆς, τῆς Νιόβης, τοῦ Ἀδωνίδου, τῆς Περσεφόνης, τοῦ Ἐνδυμίωνος καὶ τῆς Ψυχῆς: ταῦτα πάντα οὐχὶ κολαζόμενα, ἀλλὰ δυσθύμως ἔχοντα ἐφ' οἷς ἔπαυον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ βελτίονα τύχην ἀναμένοντα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, ὁ ποιητής τῇ Ψυχῇ διὰ τῆς ὁράσεως ἀκολουθῶν, εἰς τὰ αἰθέρια καλῶν νοερῶς ἀνίπταται καὶ ὡς ἐν Ὀλύμπῳ θεᾶται τὴν Ἄρτεμιν, τὸν Ἡρακλέα, τὴν Ἀφροδίτην, τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν Ἥραν, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Δία.

Τὰ τῆς ἀλληγορίας τοῦ ὄντως θεσπεσίου καὶ φιλοσοφικωτάτου ἔπους ἐς ἄλλοτε ἀναβάλλοντες, ἀποσπῶμεν ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου τὸ ἐπεισόδιον τῆς «Κλυταιμνήστρας», ἐν ᾧ πᾶσα σχεδὸν ἡ τοῦ Αἰσχύλου Ὀρέστεια ἐν περιλήψει ἐκτίθεται: τοῦτο δὲ κατὰ μεταφράσιν ἐν ἰαμβικῷ τριμέτρῳ ὡς δείγμα τῆς ὅλης ἐποποιίας τοῖς φιλολογοῦσι παρέχομεν.

Α. Σ. Κ.

ΓΕΩΡΓΙΩ ΜΙΣΤΡΙΩΤῃ,

Καθηγητῇ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων
ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ

ΤΟΔΕ ΤΟ ΤΗΣ ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ

Ὡς ἐν τοῖς «Ἄδου Ἐπεσίοι» ὁ Ἄγγλος ποιητής
Sir LEWIS MORRIS

ἐποίησεν

ΕΜΜΕΤΡΩΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΑΣ

ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΚΑΣΔΑΓΛΗΣ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου,
μηνὶ Φεβρουαρίῳ 1906.

Γυναῖκα δ' αὖθις εἶτα εἶδον βλοσυράν,
ἀνηλεῆ, γοργώπιον, ἀνοικτήρμονα,
καὶ στιγματηφοροῦσαν φόνου αἵματι,
ὡς ἀσθενῆ τὸ σῶμα ἀλλὰ σκυθρωπήν,
δεινούς δὲ ὀφθαλμούς: δηλοῦσαν φλέγοντας
ὑπὸ τοῖς βαρυτίμοις λίθοις οἵτινες
τρανήν αὐτὴν ἐσήμακινον βασιλίσσαν·
ἐπὶ πλευρᾷ δὲ λύθρου παλαιᾷ κηλῆς

ερρύπου τὴν ἐσθῆτα τὴν βασιλείου
 νῶ τε καὶ ἔργω ἀπνῆς φονεύτρια,
 ἥτις τὸν ἄνδρα ἑαυτῆς καὶ ἀνακτα
 δολίως ἐν ἀρχαίοις χρόνοις ἔκτεινε,
 ὅτε ἡ Τροία ἐμπρηθεῖσα πέπτωκε
 καὶ πρὶν ἢ ἐρωτήσω τίς ἐστίν, αὐτὴ
 ὀξὺ ἀνολοῦξασα ἐφώνησεν :

Οὐδὲ διὰ τὸ ἔργον μεταμέλομαι,
 ὅπερ ἂν αὔθις νὰ τελέσω ἐμελλον,
 μυριοστὴν φορὰν αὐτὸ θὰ ἔπραττον,
 ἐάν τὸ αἶμα τὸ χυθὲν ἠδύνατο
 καὶ μίαν μόνην ὥραν ν' ἀποδώσει με
 εἰς τοῦ Αἰγίσθου μου τοὺς λάβρους ἀσπασμούς,
 "Ω, θεῖος ὄντως ἦν ὁ ἦρωας ὁ ἐμός,
 Ζεὺς μὲν τὴν κόμην, Ἔρως δὲ τὰ ὄμματα.
 Τὰ πάντα, ναί, καὶ γυναικὸς καθήκοντα,
 συζύγου ἔρως, φίλτρον τέκνων μητρικόν,
 τιμὴ καὶ οἶκος, ἀπαντα ληρήματα,
 ὅταν ἢ φλόξ τὸ στέριον ἀνορπάσασα
 δεινῶς τὴν γυναικίαν κυρπολεῖ ψυχὴν,
 καὶ διὰ γλώτσης μαινομένη δισχιδοῦς
 εἰς τέφραν τὴν καρδίαν τρέπει ἀπασαν,
 νεκρά δὲ αὐτὴ οὐδὲ μόριον τηρεῖ
 τῆς παλαιᾶς ἀγάπης ἢ φιλότιτος,
 οὐδ' ἄλλο παραμένει ἢ ἡ νέα φλόξ,
 ἢ ἀσβιστος ἐπιθυμία ἢ ἀπόρητος,
 Οὐδὲ τὰς φρένας ἐξ ἐφόδου τὰς ἐμάς
 ἢ νόσος ἢ γλυκύπικρος κατέλαβεν
 ἀλλὰ φρενοθελγὲς τὸ πάθος ἤρξατο
 εἰς ἔλκος ὑποκάριον τρεπόμενον
 θελξίνους πόθος τῆς μονώσεως καρπός,
 καὶ τῆς μετουκυκίου ἐρημώσεως,
 τῆς ἐπιπόνου καὶ μακρᾶς ἀναβολῆς
 καὶ τῆς ἀργοπορίας τῶν εἰδήσεων,
 ἐάν ἡ Τροία σώζηται ἢ πέπτωκεν.
 Μακρὰν σειρὰν ἐτῶν μονήρης ἔμενον
 ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων μου χηρεύουσα,
 ἐνῶ ὁ σύζυγός μου καὶ δεσπότης μου
 τὰ κύματα τῶν θαλασσῶν διέπλεε,
 τὸν πόλεμον ἐπάγων τὸν ἐπάρατον,
 τοῦ καταλόου τῶν ἀνάκτων ἀρχηγός.
 Κατ' ἔτος φῆμαι ἀφικνούντο κίβδηλοι,
 ἢ οὐδεμία, ὅπερ χαλεπώτερον,
 περὶ τοῦ στόλου τοῦ μεγάλου εἰδησις.
 Καὶ ἤρχοντο τὰ θέρη καὶ παρήρχοντο,
 καὶ τὰς ἀκτὰς αἱ καταγίγδες ἐπληττον,
 καὶ οἱ χειμῶνες δυσμενεῖς ἐμαίνοντο,
 καὶ τέλος τῶν δεινῶν οὐδὲν ἐφαίνετο.
 Ἄλλοιαι δ' ἀφικνούνται φῆμαι ὧν αἱ μὲν
 ἀποτυχίας ἀλγεινὰς κομίζουσαι,
 αἱ δὲ μεγάλας νίκας ἀναγγέλλουσαι
 ψευδεῖς πλὴν πάσαι ἦσαν καὶ ἐπίπλαστοι,

καὶ μόνι, ἢ ἀργοπορία ἀληθῆς,
 καὶ ἢ ἐλπίς ἢ ἀπραγματοποιήτος,
 ἥτις οὐδέποτε ἔρχομένη δύναται
 καὶ τὴν ἰσχυροτάτην, ναί, τῶν καρδιῶν
 νὰ διαρρήξῃ ὑπὸ ταύτης πάσχουσαν.
 Τὰ ἔτη οὕτω τοῦ μονήρους βίου μου
 ἐπὶ μακρὸν ἀγογγυτὶ ὑπέμενον,
 τῶν δ' ἡμερῶν τὸ μῆκος τὸ ἀνιαρὸν
 μικρὸν αἱ μητρικαὶ φρονιίδες ἔτερπον
 ὑπὲρ ἐκείνων ἄπερ ὁ δεσπότης μου
 ἀναχωρήσας μετ' ἐμοῦ κατέλιπεν.
 Ἡ μὲν πρωτότοκός μου Ἰφιγένεια
 μοιραίως τῷ τεκνῶντι συνεξέπλευσεν
 ἀλλ' ὁ Ὀρέστης μετ' ἐμοῦ παρέμεινε
 καὶ ἡ Ἥλέκτρα, τέκνα μὲν ἀμφοτέροι,
 ἀλλ' οὐ καὶ οὕτω ὡς ἐκείνη φίλτατα
 ὅτι τὸ τέκνον ὅπερ πρῶτον γεννηθῆ,
 ὄλην λαμβάνει τὴν καρδίαν τῆς μητρός,
 καὶ ἐκ τοῦ στήθους τοῦ παρθενικοῦ αὐτῆς
 τὸ πρῶτον γάλα πίνον ἔλκει σὺν αὐτῷ
 τὸν ἐν τῷ βαθεῖ ἐμφωλεύοντ' ἔρωτα,
 καὶ φίλτατος ἐάν τυγχάνῃ ὁ πατήρ
 τοσοῦτο μᾶλλον δ' ἔταν ὁ πατήρ αὐτὸς
 τυγχάνῃ ἀναξ κραταίος καὶ βασιλεύς,
 μέγα ἐν μάχαις καὶ βουλήν δυνάμενος,
 ἀλλ' ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ πολλοῦ ἀπαξιών
 εἰς γυναικὸς νὰ ὑποκύψῃ ἔρωτα.
 Καὶ οὕτω πλὴν ἐκείνη ἀνεχώρησεν
 οὐδὲ εἰδήσεις παρ' αὐτῆς ἐλάμβανον,
 οἷδ' ἂν ὑπῆρχεν ἐν ζωῇ ἐγγίνωσκον,
 οὐδ' ἂν κατέστη μήτηρ τέκνων ὡς ἐγὼ
 ἐκείνης μήτηρ ἐγενόμην καὶ τροφός,
 ὅτε ὡς καλῶς κορασίς ἀνθήσασα
 ἀπὸ παιδὸς μετέστην εἰς βασιλίσσαν,
 ἀλλ' οὐποτε τὸν ἀνακτα ἠγάπησα.
 Οὕτω βραδέως μὲν τὰ ἔτη ἔρρεον,
 μέχρις οὗ τέλος φοβερόν τι ἄκουσμα
 τὰς ἀκοᾶς μου ἐπληξεν : « Ἀπέθανεν,
 » ἀπέθανεν ἢ σὴ θυγάτηρ πρὸ ἐτῶν
 » αἶμα, θυσίαν, ναί, ἐξίλαστήριον,
 » οἱ ἱερεῖς ἐβόων οἱ ἀπάνθρωποι
 » περὶ τὸ θῦμα δ' ἀπαθείς οἱ βασιλεῖς
 » ἀδάκρυτοι καὶ σκυθρωποὶ παρίσταντο,
 » καὶ σὺν αὐτοῖς τῆς θυγατρὸς σου ὁ πατήρ,
 » καραδοκοῦντες τῆς παρθένου τὴν σφαγὴν.
 » Διὰ φασγάνων τὸν λαίμον ἐδίχασαν
 » τὸν ραδινὸν τῆς κορασίδος τῆς ἀγνῆς
 » καὶ μετὰ προσοχῆς τὸ αἶμα ἐβλεπον
 » ἐπὶ τῆς ἄμμου στήθην ῥέον σιγηλῶς,
 » καὶ τὴν ζωὴν τὴν νεκρὰν δίκην ἄμμου
 » ἠρέμα ἐπὶ τὴν θυσίαν βαιίνουσαν,
 » τῶν ἀθανάτων ἵνα κάμψῃ τὴν ὀργήν».

Αὐτὸς δ' ὁ βασιλεύς, ναί, ὁ πατήρ αὐτῆς
 παρίστατο τὰ ἔργα βλέπων τὰ στυγνά,
 οὔτε τι λέγων οὔτε ὀργιζόμενος,
 ἕως τὸ ἔργον ἐτελέσθη τὸ δεινόν.
 "Ὡ τὸς ἀνάνδρους, τοὺς ἀτόλμους, τοὺς δειλοὺς!
 ὦ, εἴθε αἴφνης μέλαινα τις θύελλα
 αὐτοὺς τε καὶ τὰς ναῦς αὐτῶν ἐβύθιζεν,
 πρὶν ἢ τὸ μέγα τόλμημα τολμήσωσι
 κατὰ ἀθῶας καὶ ἀγνῆς ὑπάρξεως.
 Παράφρων, ναί, θὰ ἐγινόμην, ἂν μὴ ἦν
 ἐκεῖνος ὁ κατέχων τὴν καρδίαν μου,
 ὁ φίλτατός μου ἔρως ὁ πολῦτιμος.
 Διὰ ρημάτων φιλικῶν παρήγορος
 προσῆλθ' ἐκεῖνος λέγων ὅτι πιθανόν
 ὑπὸ στερεᾶς τιος ἀνάγκης βιασθεῖς
 τὸν φόβον ὁ δεσπότης μου ἐπέτρεψεν.
 » Πολλάκις οἱ θεοὶ δυσκόλως κάμπτονται
 » ἢ ἀληθῆς τῶν ἱερέων ἢ βουλή ;
 » ὑπάρχουσι θεοὶ τοιαῦτα θέλοντες ;
 » ἢ μὴ τῆς φαντασίας μόνον πλάσματα,
 » ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν θνητῶν γεννώμενα,
 » ἢ ὄρεξις τῶν ἱερέων ἀπληστος
 » πρὸς ἀγωγὴν τῶν γυναικῶν λυσιτελής ;
 » Ἄν οὗτος ἀρχὼν ἦν τοῦ στόλου πράγματι,
 » οὐδ' ἄπαντες οἱ μάντιες οἰτινές ποτε
 » διὰ τῶν λήρων τοὺς δειλοὺς ἐφόβησαν,
 » τὴν τοῦ πατρὸς καρδίαν θὰ ἠδύνατο
 » εἰς βάθη οὕτω μελανά νὰ ρίψωσιν».
 Ἐγὼ δὲ τὸν λαλοῦντα ταῦτ' ἀκούσασα,
 αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς ἠτθόμην τοὺς ἐμοῦς
 σῶμα καὶ σάρκα καὶ ζωὴν λαμβάνοντας,
 εἰς μῖσος τρεπομένην μὲν τὴν λύπην μου,
 τὸ μῖσος δ' εἶτα τὸ στυγνὸν εἰς ἔρωτα
 καὶ ἦν τὸ μῖσος κατὰ τοῦ δεσπότη μου,
 ὁ δ' ἔρως ἦν πρὸς τὴν παρήγορον φωνὴν
 ἐκείνην ἥτις τάρεστά μοι ἔλεγεν.
 Εἰς πάθος θύελλαν δ' ὁ ἔρως ἀύξηθεις
 τὴν τετραμμένην μου ἐκάθηρε ψυχὴν,
 καὶ τῶν δακρύων τοὺς κρουνοὺς ἐξήρανεν,
 ὡς ὅταν πνέων λίβυς ἄνεμος θερμὸς
 τὰ ἔλη φλέγει τῆς ἐρήμου ἀλμυρᾶ.
 Οὐδέποτε ἔρωτα πρὶν ἔγνω ἀληθῆ
 παιδίον ἦμην μόνον ὅτε ἐπ' ἐμοῦ
 ὁ βασιλεύς τὸ βλέμμα εὖνους ἔτρεψε.
 Τί δὲ τὸ βῆχος τῆς νηδύος ὠρελεῖ,
 ἂν μὴ ὁ ἔρως ἢ τῶν τέκνων ὁ πατήρ ;
 ἢ τί πολλῶν μακρῶν ἐνιαυτῶν ζωὴ
 μετὰ συζύγου τέρπει ἄνευ ἔρωτος ;
 Καὶ μία μόνη ἔρωτος ἡμέρα, ναί,
 προκριωτέρα τῶν μακρῶν ἐτῶν ζωῆς,
 τῶν καθηκόντων γυναικὸς πρὸς σύζυγον,
 καθ' ἃ οὐδὲ βραχὺ ὁ ἔρως ἔρχεται

τῶν ἀτρυγέτων ἡμερῶν παρήγορος.
 Καὶ ὅμως ἐν ἀρχῇ μακρὸν ἐδίστατα,
 οὐδὲ τὸν ὄλθον ὡς ἐμὸς ἐτύγχανε
 ν' ἀρπάσω ἐβουλόμην τὸν γεννώμενον
 οὕτω τραχεῖαι αἱ συνθήκαι καὶ σκληραί,
 ὑφ' ὧν ὡσεὶ διὰ φραγμῶν αἱ δύστηνοι
 γυναῖκες αὐστηρῶς περιφρουρούμεθα,
 καθὰ ἡμῖν οἱ τυραννοῦντες ὤρισαν,
 ὥστε καὶ κατὰ μίαν μόνην σπιθαμὴν
 τὸ θεμιτὸν νὰ ὑπερβῶμεν τρέμομεν.
 Ἄλλ' ἐν ἐμοὶ ὁ ἔρως τέλος ἐγερεθεῖς
 τὰς σιδηρὰς ἀλύσεις μου διέρρηξεν,
 καὶ δι' αὐτὸν καὶ μόνον, ναί, τὸν ἔρωτα
 ἐν τῇ ζωῇ ὑπῆρχον καὶ ἀνέπνεον.
 Τοιαῦτα πάσχουσα τὸν μὲν ἐμὸν υἱὸν
 μακρὰν τὸν νεκρὸν Ὀρέστην ἔπειψα
 καὶ μόνη ἢ Ἥλέκτρα ἢ θυγάτηρ μου
 ἐγγύς μου ἔμεινε, πλὴν ὄντως νεκρά,
 τὰ τῶν ἐρώτων δ' οὐ καλῶς γιγνώσκουσα,
 ὥστε ἐμὲ νὰ ὑποπτεύσῃ κὰν μικρὸν.
 Καὶ τότε τέλος ἔγνω τί ἐστὶ ζωὴ.
 Ταχέως μὲν τὰ ἔτη οὕτω ἐφευγον,
 τὸν κύλικα τοῦ ὄλθου πλήρη δ' ἔπινον,
 μέχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῆς δεινῆς
 τῆς κακοῦντου καὶ μελαίνης, φεῦ, καθ' ἣν
 ἢ φῆμη ἢ κακὴ ἢ μυριόστομος
 τὴν πτώσει τῆς Ἰλίου διεσάλπισεν
 ἐκ τοῦ οὐαῖρου τῆς εὐδαιμονίας μου
 ἀφυπνισθεῖσα αἴφνης τότε σύννοθα
 τῆς τιμωρίας ἐρχομένην τὴν στιγμήν.
 Ἡμῶν ὁ ἔρως ἀύξηθεις ἦν ἐκδηλος,
 οὐδ' εἶχομεν πῶς ν' ἀποκρούσωμεν αὐτόν
 καὶ ὅτι ἀμοιβαίως ἠγαπώμεθα
 ἀνά τὸ Ἄργος πᾶν γνωστὸν ἐτύγχανεν.
 Ἡ λάλος φῆμη ἐφλυάρει πανταχοῦ,
 καὶ πᾶσα γλώσσα προσεδόκα πρόθυμος
 τῷ βασιλεῖ ν' ἀγγεῖλῃ τὰ συμβαίνοντα.
 Καὶ αὔθις οὖν ὁ ἀπαθῆς θὰ ἤρχετο,
 ὁ ἀλαζῶν δεσπότης ὃν οὐδέποτε
 ἠγάπησα, τῆς θυγατρὸς μου ὁ φονεύς,
 ἵνα τοῦ ἔρωτός μου ἀποσπάσῃ με ;
 "Ὡς ἀστραπὴ ταχεῖα ἢ ἀπόφασις
 τοιαῦτά με λογιζομένην ἐπληξεν
 καί, ἔρως ἔστω ἢ ποιὴν τοῦ ἔρωτος,
 καί, αἶμα ἔστω ἢ τιμὴ τοῦ αἵματος,
 καθὰ σαφῶς καὶ ἄριστα θεσπέσαντες
 οἱ πᾶλ' ἐν οὐρανοῖς θεοὶ ἐδίδαξαν.
 Καὶ ὅτε ὠρισμένως ἀπεφάσισα,
 περὶ αὐτὸ κατέστην ἀνυπόμονος,
 καὶ αἱ ἡμέραι μοι μακραὶ ἐφαίνοντο.
 "Ὡ, πόσον ἦν γλυκὺ τὸ ὑποκρῆσθαι
 τὸν πόθον τοῦ μακρὸν ἀποδημήσαντος,

τοῦ προσφιλοῦς δεσπότη, τὸ καταγελαῖν,
τὸ τοὺς εὐήθεις ἀπατᾶν καὶ πονηροὺς
τοὺς πᾶν ρινηλατοῦντας βλέμμα κ' ἔπος μου,
ἐκείνους οἵτινες ἂν μὴ με ἔτρεμον
τοῦ θρόνου ἀπηϊῶς θά κατακρήμνιζον,
τὰς κίττας τὰς σπερμολογούσας κατ' ἔμοῦ,
ἀλλ' ἀσθενεῖς τελείως πρὸς τὸ βλάψαι με,
τεὺς διὰ λόγου προφανῶς νομίζοντας
ὅτι τῶν πράξεών μου θά μ' ἀπέτρεπον.
Γλυκὴ ἦν πράγματι τὸ παίζειν πρὸς αὐτούς,
καὶ ἐν τοῖς νεύμασι καὶ ὕμνασιν αὐτῶν
τὴν δυσπιστίαν διακρίνειν ὅτ' ἐγὼ,
τὸν νοῦν μου συνειδυῖά τε καὶ τὸν σκοπόν,
εἰς τὰς παρασκευὰς αὐτοὺς προέτρεπον
καὶ πάσας τὰς ὑπὲρ τοῦ ἀνακτος τιμὰς,
καλῶς ἐγίνωσκον δὲ ὅτι εὐπειθεῖς
τὰς προσταγὰς μου θά ἐτέλουν ἀπαντες·
τοῦτο καὶ μόνον, ναί, τοσοῦτω ἦν γλυκὴ,
ὥστε αἱ ὦραι αἱ βραδείαι πρότερον
διὰ πτερυγῶν ταχειῶν παρήρχοντο.
Ἄλλ' ὅτε τὰ ἴστια εἶδον ἀποθνήσκον,
καὶ μετ' αὐτὰ τὴν ναῦν τὴν θαλασσοπληκτον,
καὶ τὸν δεσπότην ἐπ' αὐτῆς ἰστάμενον,
καὶ τὴν γεγραμμένην πῶς αὐτοῦ μορφὴν,
καὶ κυρτωθὲν πῶς τὸ ὄρθιν τοῦ σώματος,
ἀντὶ δ' ἐκείνων τῶν πλοκάμων τοῦ ἀνδρός
τῶν μελανῶν οὓς εἶχεν ὅτ' ἀπέπλευσεν,
ὀλίγας τρίχας εἶδον καὶ αὐτὰς φαίνας,
ἀνίσχυρος ἠσθόμην ὅλη πρὸς στιγμήν
καὶ ἀσθενὴς τὰς χεῖρας πρὸς τὸ τὸλμημα.
Ἄλλ' ὅτε εἶδον ἐρχομένην σὺν αὐτῷ
τὴν καλλιπάρειον γυναῖκα σκυθρωπὴν,
τὴν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ μέλλον φαίνουσαν,
καὶ σιγηλὰ αὐτῆς τὰ χεῖλη τὰ ὠχρά,
τὰ πελοῦνά, ἀλλ' ὄλεθρον ἐγκλείοντα,
δύο συνάμα ἤρπασάν με λογισμοί,
αὐτὸν καὶ τὴν ἑταίραν ἅμ' αὐτοῦ ἐνί
καὶ ἀσφαλεῖ νὰ ἀποκτείνω τραύματι,
καθὰ ἡ Εἰμαρμένη ἀπαξ ὤρισε,
καὶ ἡ ἐκδικήσις ἀπῆται ἡ ἐμή.
Καὶ ὅπως ἦν τὸ πρᾶγμα θαυμαστόν ἰδεῖν,
πῶς πᾶν συνέβη ὡς παρεσκευάσαμεν·
ὡς ἂν τι δράμα ἦν πολλάκις διδαχθὲν,
ἐν ᾧ πᾶν βῆμα, πᾶσα λέξις καὶ στιγμή,
μετὰ τοσαύτης τέχνης διατάσσονται,
ὥστε καὶ τῶν ὑποκριτῶν ὁ ὕψιστος
τὸ μέρος ἑαυτοῦ γινώσκει κάλλιστα·
ἢ ἐν πομπῇ καὶ ἐορτῇ ἀπόδοσις,
ἢ πρὸς τὴν πύλην τοῦ μεγάρου ἔλασις,
αἱ θεραπεῖαι, ἡ θερμὴ δεξιῶσις,
τὰ πλήθη ἔξω ἀναυδα ἰστάμενα,
ἐντὸς δὲ παρεσκευασμένον τὸ λουτρόν·

εἶτα τὸ κύκλω τοῦ ἀνδρός συνελθὲν
πολύπτυχον καὶ τίμιόν μου ὕφασμα,
ὅπερ τὴν ὄρασιν ἐκείνου ἔκλεισεν,
καὶ ὡς παγίς αὐτοῦ τὰ μέλη τάνδρικὰ
τὰ κρατερὰ ἀνίσχυρα κατέστησεν,
ὁ πέλεκυς κατὰ τοῦ τείχους κείμενος,
ἐγὼ δ' αὐτοῦ ἡ σύζυγος καὶ ἀνασσα
νῦν μόνη μετ' ἐκείνου παραμένουσα
καὶ προσδοκῶσα καὶ σιγῇ φυλάττουσα,
μέχρις οὗ ἔξω ἡ γυνὴ ἐκράνυγασεν.
Καὶ τότε βήματι ταχεῖ τὸν πέλεκυν
τῇ τολμηρᾷ λαβοῦσα ταύτη μου χειρὶ,
ὡς εὖτος ἴστατο μηδὲν δυνάμενος,
βαρέως ἀπαξ, δίς, καὶ τρίτον ἐπληξά,
ἀπαξ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς μου τῆς οἰκτρᾶς,
ἀπαξ ὑπὲρ τοῦ ἔρωτός μου τοῦ θερμοῦ,
ἀπαξ ὑπὲρ τῆς μυσαρᾶς ἑταίρας, ἀλλὰ τρίς
ὑπὲρ τῆς εἰμαρμένης κ' ἐκδικήσεως.
Ὁ δ' ἕνα μόνον στεναγμὸν ἀνέδωκεν,
ὡς προσεδόκων ὅτι θά ἠδύνατο,
εὐδὲν δ' ἠκούσθη ἄλλο ἢ τοῦ αἵματος
ὁ φόφος ὁ ταχὺς ὡς τοῦτο κρουνηδὸν
ἐκ τῶν πληγῶν τοῦ φονευθέντος ἔρρειεν,
καὶ τὸ λουτροῦ τὸ ὕδωρ τὸ διαφανὲς
εἰς ἐρυθροῦν τοῦ φόνου χρῶμα ἔτρεψεν,
(τοῦτο καὶ μόνον μου τὸν νοῦν διελάθειν),
καὶ ἔρρει καὶ ἔρρει ποταμηδόν,
καὶ ὡς παράφρων ἐγενόμην βλέπουσα,
ὅτ' αἴφνης ἡμαγμέναις ὡς ἐγὼ χερσὶν
ἀλλ' αἶμα ἔχων γυναικὸς ἐν ἑαυτῷ,
ὁ ἔραστής ἐν τῷ λουτρῷ εἰσώρμησε
κυκλοτερεῖς ἐκ φρίκης ἔχων ὀφθαλμοῦς·
ἀποστραφέντες τοῦ λουτροῦ δ' ἐξήλθομεν,
ἐντὸς καταλιπόντες μόνον τὸν νεκρόν.
Ἄλλὰ ὁ φόθος ἐτι κατέγελα μου,
ἀμφιβολία δὲ τις πρὶν μὲν ἄγνωστος
νῦν καταδασανίζουσα με ἤρξατο,
κ' ἐν μέσῳ τῆς τοῦ πλοῦτου ἐπιδειξίως
καὶ τῆς πολλῆς ἰσχύος ὡς νὰ ἐβλεπον
τὸν τῆς ζωῆς μου γριφὸν ἄλλως ἢ ἐγὼ
τοῖς ἔργοις παρεσκευάσα λυόμενον.
Καὶ «φόνος», ὅπου ἂν τὰς ὕψεις ἔστρεφον,
ἐφαίνετό μοι γεγραμμένον πάντοτε,
καὶ ἐν τῇ τοῦ λαοῦ μου σκυθρωπότητι
τὸν «φόνον» ἔβλεπον εἰκονιζόμενον,
καὶ ἂν ποτε ἐν τῷ κατόπτρῳ ἔβλεπον,
γοργόνῳ «φόνος» βλέπουσα προσέβλεπεν·
καὶ τρόμος κατελάμβανε τὰ μέλη μου,
μὴ ὁ υἱός μου ἀνδρωθείς κ' ἐπανέλθων
τὸ αἶμα ἐκδικήσῃ τοῦ γεννήτορος.
Ὅτι, ὡς φαίνεται, οἱ θεοὶ (πῶς; ἀθλήτων,
ἐὰν θεοὶ ὑπάρχωσιν, ἢ ἂν ἀπλῶς

ἡ Εἰμαρμένη ἡ στερρὰ τὰ τῆς ζωῆς
ἡμῶν τῶν ἀσθενῶν θνητῶν διέπουσα,
τὸν ἔλθον ὑποκλέπτει καίπερ λάμποντα
καὶ ταῖς ἀκτίσι στίλβοντα τοῦ ἔρωτος,
καὶ ὅτι νέφος τι ἀόρατον ἡμῖν
τοῦ ἔλθου μέσον κείται καὶ τοῦ μέλλοντος.
Ἄλλὰ καὶ οὕτω τὰς ἡμέρας εὐτυχεῖς
διήγον τὰς ἐμάς, οὐδὲ μετανοῶ·
ὠκεανὸν δ' αἱμάτων θά διέβαινον,
ἐν' αὔθις ἀπολαύσω τῶν ἡδονικῶν
τοῦ ἔρωτός μου καὶ ἀρρήτων χαρμονῶν.
Ἄλλ' ἡ Ἥλέκτρα, ἡ μικρὰ θυγάτηρ μου,
ἐνήλιξ ἤδη γενομένη, ἀπ' ἐμοῦ
τὰς ὕψεις τὰς αἰδήμονας ἀπέστρεψεν,
οὐδ' ἤθελε τὴν παρειάν μου ν' ἀσπασθῆ,
ἀλλ' ὅλη σύνουρος καὶ σιγῶσα ἐν κρυπτῷ,
πασῶν ἀπέχετο τῶν πολυτελῶν πομπῶν
καὶ παιδιῶν τῶν νεαρῶν αὐτῆς ἐτῶν
καὶ μόνη περιφερομένη ἔβαινε·
συχνάκις δὲ παρὰ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς
τοῦ φονευθέντος μόνη εὕρισκον αὐτὴν
γοῶσα ὑπὲρ τοῦ τεθνηκότος σπένδουσαν.
Ἐγὼ αἰεὶ δὲ μνήμων τοῦ Ὀρέστου μου,
ἐφανταζόμην ἀνδρωθέντα τὸν υἱόν,
αὐτοῦ δ' ἐπόθησα νὰ ἴδω τὴν μορφὴν,
ἀλλ' ἐφοβούμην μὴ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
ἢ τοῦ πατρὸς ψυχὴ καιρίως πλήξῃ με.
Οὕτω εὐδαίμων μὲν ἀλλὰ ἀνήσυχος,
τὸν βίον διηρχόμην, ὅτι αὐστηρὰ
φωνή τις ἔλεθρον ὑπεμορμύριζεν,
ἀλλ' ὄν ἐπὶ μακρὸν οἱ μαλακώτεροι
τῆς εὐπραγίας φθόγγοι τῆς ἀφρόντιδος,
τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ζωῆς ἀπόρροια,
ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀρμονίᾳ ἐπινοῦν
ἔσθ' ὅτε δέ, ἡμέρα τῇ ἡμέρα, ναί,
ἰσχυροτέρα γιγνομένη ἢ φωνή,
καὶ φρικαλεωτέρα νῦν ταῖς ἀκοαῖς,
τῷ πόνῳ πάσης δ' ἄλλης κυριεύουσα,
τοὺς φθόγγους τῆς χαρᾶς μου ἐλυμαίνετο
καὶ εἰς ἀπήχησιν τὰ πάντα ἔρριπτεν,
καὶ τοῦ παρόντος ἐσυλοῦμην βαθμηδόν,
τὸ μέλλον φοβουμένη τὸ ἀόρατον,
τὴν τιμωρίαν ἥτις πᾶν ἀμάρτημα
ἐπιτυχὸν ἐν ἔργῳ πλήττει ἀπηνῶς·
ἐγὼ ἐπιτυχῶς δὲ ἀμαρτήσασα,
οὐκέτι τὰ ἀντίποινα ἐπλήρωσα.
Οὕτω μᾶ τῶν ἡμερῶν, ὡς ἔτυχεν,
ἐκ τῆς θυρίδος τοῦ μεγάρου βλέπουσα,
ικέτην εἶδον ταπεινὸν τὸ πρόσχημα,
περιβολὴν δὲ ὀδοιπόρου φέροντα,
τῆς μαρμαρίνης κλίμακος δ' ἀπτόμενον.
Παλμὸς τὸ σῶμα πᾶν μοι συνεκλόνησε,

καὶ ἡ καρδία τῆς μητρὸς σκιρτήσασα,
πλαστὴν τὴν τάξιν ἅμα καὶ περιβολὴν
καὶ ἡλικίαν διαγνοῦσα ἐν αὐτῷ,
τὸν ἀφικόμενον υἱὸν ἐγνώρισε.
ὦ, πόσον ἦν ὠραῖος, πόσον ὑψηλός
καὶ πόσον ρωμαλέος ἦν, τὸ τέκνον μου,
καὶ πόσον τῆς ἀνδρείας ἡ πυκνὴ σκιά
αὐτοῦ τὰ χεῖλη τὰ τερπνὰ ἐκάλλυνεν.
Ἀκράτητος τις πόθος μὲ κατέλαβεν
ἐκ τοῦ θαλάμου νὰ ὀρμήσω τοῦ ἐμοῦ,
καὶ κατελθοῦσα τῷ τραχήλῳ νὰ ριφθῶ
τοῦ παμφιλτάτου τέκνου μου, πρὸ τῶν φρουρῶν,
ἐν τῇ αὐλῇ αὐτῆ τῶν ἀνακτόρων μου,
μηδὲν αὐτὴν τὴν τάξιν τὴν βασιλείου
λογιζομένη, πάντα, ναί, μηδὲν ἐκτὸς
τῆς μητρικῆς μου πρὸς τὸ τέκνον μου στοργῆς·
ἀλλὰ ἀμφιβολίας ρίγος κρυερὸν
ἀνά τὸ σῶμα διεχύθη τὸ ἐμόν,
ὅτι καλῶς τὴν ἄευσσον ἐγίνωσκον
ἦν μεταξὺ μητρὸς καὶ τέκνου προσφιλοῦς
ἡ Εἰμαρμένη βουληθεῖσ' ἀνέωξεν,
ὡς τὸν εὐρὺν ἐκείνον τὸν ἀκείλευθον
τὸν ἀχανῆ ὠκεανὸν τὸν μεταξὺ
ζωῆς τε καὶ θανάτου ἢ τοῦ οὐρανοῦ
καὶ τούτου τοῦ ζεφώδους Ἄδου χαίνοντα.
Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο ἀποδειλιάσασα,
ἔστοάφην ἐν' ἐπὶ στιγμήν τινα σκεφθῶ,
φόβου καὶ πόνου ἅμα οὔσα ἔρμαιον·
καὶ ὁ μὲν νοῦς τάχως ἐταλαντεύετο,
ἀλλ' ὅλος ἦν καὶ αὔθις δοῦλος ἔρωτος.
Εἶτα κραυγὴ τις ἀπὸ τῆς ἐντὸς αὐλῆς
καὶ στεναγμὸς ἠκούσθη καὶ κλαγγὴ ξιφῶν,
καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πτώσις σώματος·
καὶ τις ἠκούσθη σθεναρὰ βεῶν φωνῆ·
«Ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε διὰ χειρὸς
» τοῦ νεαροῦ Ὀρέστου ἐπιστορέφαντος».·
Σὺν τούτοις δὲ αἱ θύραι ἐκπετάσσονται,
ἐνώπιόν μου δ' ὁ υἱός μου ἴστατο,
τὸ ξίφος ἡμαγμένον πάλλων τῇ χειρὶ.
ὦ, ἦν ὠραῖός τε καὶ φοβερός ἰδεῖν,
ὅτε ὁ τρίβων τοῦ ἱκέτου ἐκπεσῶν
τὸ σῶμα πᾶν τὸ κρατερόν τοῦ ἥρωος
καὶ τὴν σκευὴν τε καὶ τὰ ὄπλα ἔφηνε.
Φίλτρον καὶ μῖσος, τέκνα τῆς αὐτῆς μητρὸς,
ὑπὲρ τῆς δεσποτείας ἀντεμάχοντο,
ὅτ' αἴφνης εἶδον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ,
ἐκ τῶν θυρίδων, ναί, τοῦ φίλτρον τοῦ ἀγνοῦ
τὸ φάσμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γοργὸν ὄρων,
ἐκδικήσιν ζητοῦν καὶ ἀδυσώπητον.
Τότε τὴν εἰμαρμένην ἔγνω τὴν τ' ἐμήν
καὶ τὴν ἐκείνου, τὴν ἐμήν νὰ φονευθῶ
διὰ χειρὸς τοῦ τέκνου, τὴν ἐκείνου δὲ

ἐμὲ νὰ ἀποκτείνῃ τὴν γεννήσασαν
αἱ Ἐρινύες δὲ πρὸς ἕνα ἤλαυνον
ἡμῶν τὴν ὑπαρξίν καὶ μόνον ἔλεθρον,
τὸ ξίφος δ' ἐδεξάμην ἐν τῷ στήθει μου.
Πῶς οὖν τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνάσσοντας
νὰ σεβασθῶ ὡς ὑπερτάτους δύνamai,
φιλάτους ἅμα καὶ ἀφρόντιδας θεούς,
τοὺς πανταχόθεν διὰ θυελλῶν δειῶν
τὴν ὑπαρξίν ἡμῶν πολιορκήσαντας,
ὧν τῆ βουλῇ ὁ σύζυγός μου βασιλεὺς
φονεὺς τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἐγένετο,
ἐγὼ δ' ἐκείνου ἅμα ἡ φονεύτρια,
ὁ δὲ υἱός μου τῆς μητρὸς αὐτοῦ φονεὺς
κακείνου ὃν ἡγάπα ἡ γεννήσασα ;
Ἦ αἵματος ἀπόρρητον μυστήριον !
Κατάρτοι, οἶαι ἂν ὦσιν, ἔστωσαν
αἱ ἄστοχοι Δυνάμεις αἱ μακρὰν ἡμῶν
ἄνω τοῦ ἀπροσίτου ὕψους μένουσαι,
αἱ τὰς ὑπάρξεις τῶν θνητῶν ὡς παίγνια
ὑπολαμβάνουσαι καὶ ὡς πρὸς παιδιὰν
ἡμῶν τὸν ἔλεον καὶ τὰς θλίψεις ἔχουσαι
ἐπικατάρτοι, ναί, πᾶσαι ἔστωσαν !
Δικαίωμα ἡμέτερον ἢ ἠδονή,
ὡσπερ ἐκείνων, λέγω, ναί, δικαίωμα.
Ἦ μὴ ἀθύρματ' ἀληθῆ τυγχάνουσι,
καὶ τὰ γὰρ ἄλλο ὅπερ καὶ αὐτοὶ
ὅτι φιλοῦσι μόνον ὑποκρίνονται,
ἡμῖν ἀδυνατοῦσι νὰ παράσχωσιν,
ἐξ ἴσου δὲ ἡ Εἰμαρμένη κραταιὰ
καὶ δι' ἐκείνους ὡς καὶ δι' ἡμᾶς αὐτούς,
ὑπὲρ τὸ κυανῶν αὐτῶν στερέωμα
ὡς Ἄνασσα τοῦ σύμπαντος ἐδρεύουσα
πάντων αὐτῶν καταγεῖα χλευάζουσα ;
Κατάρτος αὐτῆ ἡ Εἰμαρμένη, ναί,
τυφλῆ τὰ ὦτα καὶ τὰ ὄμματ' Ἐρινύς,
ἢ τῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχὰς ἀρπάζουσα,
καὶ ταύτας συμπατοῦσα καὶ συντριβούσα,
ὡς τὸ ἀνάσθητον παιδίον δύσθυμον
τὰθύρματά συνθλά οὐδὲ γινώσκει καν
διὰ ὀπίσσης τέχνης τὸ ἐπίπλαστον
τὰ ἀσθενῆ ἐκείνα σχῆμα ἔλαβον.
Κατάρτοι, ναί, βδελυροί, καταπτυστοί !
Οὐδὲ διὰ τὸ ἔργον μεταμέλωμαι,
ὅπερ καὶ αὖθις ἄσμενος θὰ ἔπραττον.
Τὸν βίον τὸν ἐμὸν καλῶς ἐβίωσα
ἡγάπησα, τοῦ ἔρωτός μου δ' ἔτυχον.
Ἴδέ, ἐκεῖ ἐν τῷ λουτρῷ ὡς κεῖται νῦν !
ἐκείνον δ' οὕτω, οὕτω, ἴδε, ἐπληξά !
τὸν στεναγμὸν ἐκείνου, λέγε, ἤκουσας ;
Ἦ, πόσον εἰ γλυκεῖα, ὦ ἐκδίκησις !
Ἦ ὑπάρχω ἔτι ἐν ζωῇ ; αἰσθάνομαι ;
ὦ, ὦμοι, ναί, οὐδέποτε ἀποθνήσκωμεν.

Μετὰ βασιάνων, Ἐρινύες, σπεύσατε,
(τοὺς λόγους τοὺς ἡπίους ἀπεχθάνομαι,)
ὡς τὸν ἐμὸν υἱὸν δ' ἐδασονίστετε,
καὶ τῆς μητρὸς ἐμοῦ, θεαί, μὴ φείδεσθε.
Ἦ Ἄδου ὑπουργοί, τυφλοὶ καὶ ἀσθενεῖς,
εἰς τὸδε προκαλῶ ὑμᾶς τὸ πείραμα,
ἐν ᾧ αἱ βάσανοι ὑμῶν ἀνίσχυροι,
καὶ ὅλως ἀσθενεῖς νὰ ἀπαλείψωσι
τὸ παρελθὸν τοῦ πάθους καὶ τοῦ ἔρωτος.
Οὐκέτι ἔληξε λαλοῦσα καὶ ταχὺς
ἐν τῷ ἀέρι θόρυβος ἀόρατος
ἐν μέσῳ κλύδωνος αὐτῆς ἀνῆρπασεν
ἀόρατοι δὲ πτέρυγες ὡς σαίρουσαι,
καὶ φρικαλέοι ἤχοι κατασκήφαντες,
τῆς φθεγγομένης τὴν φωνὴν κατέστειλαν,
καὶ μένην τὴν ψυχὴν ἀφήκαν φαίνουσαν
τὴν φρίκην ἐμφανῆ καὶ τὴν ἀπόγνωσιν
τὸ δ' ἄλλος τῶν ἀγωνιῶντων ὀφθαλμῶν
αὐτῆς διερχομένης ἐσημείωσα.

ΔΡΕΨΑΤΕ ΠΑΛΙΝ....

Δὲν εἶδα ἐφέτος νὰ γραφῇ κανὲν ποίημα εἰδικὸν διὰ
τὸν Μάιον καὶ διὰ τὴν Πρωτομαγιά. Ὁ Πήγγασος
ἐκρατήθη κλεισμένος εἰς τὸν σταυλὸν τοῦ καὶ δὲν ἐ-
στάλη νὰ βοσκήσῃ «εἰς τοῦ Μαΐου τοὺς φαειροὺς κ'
εὐώδεις Παραδείσους». Ὁ συρμὸς παρηλθεῖ θεωρεῖται
ἀνοῦσιον καὶ τετριμμένον νὰ ἐξυμνῆται ὁ Μάιος καὶ
ἢ ἀναζωογονήσις τῆς φύσεως διὰ στίχων, καὶ μόνον
ὀλίγοι ὀπισθοδρομικοὶ ἐπιμένουν νὰ αἰσθηματολογῶν
ἐπάνω εἰς τὸ παλαιὸν μοτίβο : Ο primavera gio-
ventù dell' anno κ.λ.π. Ἡ σημερινὴ ποιητικὴ ἐμ-
πνευσις δὲν ἀποτείνεται εἰς τὸν κοινὸν καὶ τὸν χυδαῖον
ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὸν ὑπεράνθρωπον τοῦ Νεϊτζε καὶ
ἀναζητεῖ τὰ θέματα εἰς τὰ αἰθέρια στρώματα, τὰ ὑπέρ-
καλα, τὰ ὑπερκόσμια, τὰ ὑπερνέφελα καὶ ὑπερουρά-
νια, ἐκεῖ ὅπου βασιλεύει ἡ πρόθεσις ὑπὲρ, ὅπου δὲν
δύναται ν' ἀνέλθῃ ἢ ἀντίληψις τῶν κοινῶν διανοιῶν
καὶ ὅπου δὲν φθάνει οὔτε ἡ εὐωδία τῶν ῥόδων οὔτε ἡ
κνίσσα τῶν ψηνομένων τσίρων.

Ἄλλ' ἡ περὶ χρονολογία, ἣτις ἔχει ἀνάγκη καὶ
ὀλίγης ποιήσεως διὰ τὸ ἄρτυμα τῶν πρεϊόντων τῆς,
ἐνεθυμήθη τὰ στιχοῦργήματα ἐπ' ἀφορμῇ τοῦ μηνὸς
τῶν ἀνθέων καὶ ἐπειδὴ δὲν εὗρισκε κατάλληλον γαρνι-
τούραν εἰς τὰ ἐμπορικὰ τῶν ποιητικῶν νοσῶν τ' ἐ-
στράφη κατ' ἀνάγκη εἰς τὰ ρωποπωλεῖα τῆς Ἀνθο-
λογίας. Ὑπάρχει εἰς τὴν παλαιότεραν ποιητικὴν περί-
δον τῆς φιλολογίας μας πληθῶρα στιχοῦργημάτων ἀ-
πορρεόντων ἐκ τῶν ἐμπνεύσεων καὶ τῶν ἐντυπώσεων
τοῦ Μαΐου. Ἡ δημοτικὴ μας ποιησις βρῆθει ἀσμάτων
ἀναφερομένων εἰς τὸν Μάιον, εἰς τὸν πλοῦτον τῶν ἀν-

θέων του, εἰς τὴν δρόσον του καὶ τὴν καλλονὴν τῶν
νυκτῶν του. Οἱ περισσότεροι δὲ τῶν ποιητῶν τῶν πα-
ρελθουσῶν γενεῶν, ὀνομαστοὶ τε καὶ ἀνώνυμοι, ἀπὸ
τοῦ Βηλαρᾶ καὶ τοῦ Χριστοπούλου μέχρι τῶν Παρά-
σχων, ἐκελάδησαν τὸν Μάιον. Ἡ χρονολογία ἐμνή-
σθη τῶν περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν τῶν ποιητικῶν φθέγ-
γων, ὅτινες μᾶς φαίνονται σήμερον ἀσθηματικοὶ ὡς ἀ-
πηχήματα ἀτελοῦς Φωνογράφου. Προέβη δὲ ἀκέμη
καὶ εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν παλαιῶν στίχων τοῦ Ταν-
ταλίδου :

Τοὺς θυλάκους τῶν νέων σου δώρων

εἰς τοὺς ὁποίους ὁ τόσον εὐχάρις ἀλλαχοῦ κύκνος τῆς
Χάλλης ψάλλει τὴν τύφλωσίν του μὲ ὕψος θουκιδύ-
δειον καὶ μὲ μοιρολόγιον τόσον ἀνάριστον διὰ τὴν πε-
ρίστασιν ὅσον θὰ ἦτο δακρυδόχος κάλλιπ ἐν τῇ μέσῃ
τῶν ἀρωμάτων νομφικῆς παστάδος. Ἀλλὰ τὸ τυχερὸν καὶ
γάλιον τῆς γενικῆς μνείας ἦτο τὸ περίφημον στιχοῦρ-
γημα τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου, τὸ ἀρχόμενον διὰ τοῦ
παισιγνώστου στίχου :

Δρέψατε πάλιν, ἔρασταί εὐδαίμονες, ναρκίσσους.

Ὁ στίχος αὐτὸς καὶ οἱ παρεπόμενοι μένουσιν ὡσεὶ
κολλημένοι μὲ ψαρκόκολλαν ἐπάνω εἰς τὴν ἰδέαν τῆς
Πρωτομαγιάς.

Ὅλοι τὸ κατακρίνουσιν, ὅλοι δὲ μιλοῦν περιφρονητικῶς
περὶ αὐτοῦ, καὶ δὲν εἶνε βεβαίως ἐκ τῶν ἐπιτυχεστέ-
ρων ἔργων τοῦ ποιητοῦ. Καὶ ἐν τούτοις ὅλοι τὸ γνωρίζ-
ουν καὶ τὸ ἐνθυμοῦνται καὶ τὸ ἀναφέρουν. Ἦκουσα
προχθὲς ἕνα φίλον μου, ἀγαθώτατον καὶ πραότατον
ἄνθρωπον, ἐξαίρετον δὲ ποιητὴν, αἰσιόδοξον ἐξ ἰδιοσυγ-
κρασίας καὶ συγκαταβατικῶν εἰς ὄλα, κασίγνητον τοῦ
δόκτωρος Pangloss ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ἰκανὸν νὰ δώσῃ
συγχωροχάρτιον ἀθανασίας καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς στί-
χους τοῦ Κορδορροῦμπα καὶ τοῦ Μελαγχρησοῦ, ὅστις
παραδόξως ἐξηκόντιζε μύδρους ἀναθεμάτων κατὰ τοῦ
ταλαιπώρου ποιήματος. Διατί τάχα ;

Ἐξέφρασα ἦδη καὶ τὴν ἰδικήν μου ταπεινὴν γνώμην,
εἰ δὲν θεωρῶ τὸ στιχοῦργημα αὐτὸ ὡς προῖον ἐπι-
τυχοῦς ἐμπνεύσεως. Μία ἰδέα ἐπαναλαμβάνεται μονο-
τόνως εἰς αὐτὸ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους περίπου, ἐκνευ-
ριστικῆ ὡς τὸ τε ρι ρ ἐ μ συζαντινοῦ ψάλτου. Τὸ δια-
κρίνει ἢ ἀφῆρητος παλιλλογία, ἣτις ἐζημίωνε τόσον
πολὺ τὰ ἔργα τοῦ μακαρτοῦ Ἀχιλλέως, ἢ παλιλλο-
γία ἣτις τὸν ἐξώθησε νὰ γράψῃ ποτὲ τοὺς περιφήμους
ἐκείνους στίχους.

Ἦξεύρει, δὲν τὸ ἀγνοεῖ, γνωρίζει πᾶσα Φρόνη,

Ἦτις ἐκείνη ἢ γραμμὴ, ἔτ' ἢ γραμμὴ ἐκείνη..

τοὺς προκαλέσαντας τὴν ἐπίσης περιβόητον καὶ εὐφρε-
στάτην παρωδίαν τοῦ Γιαννοῦκου Μαυρομιχάλη :

Ἦγουν, τουτέστι, δηλαδὴ, ἐν ἄλλοις λόγοις ἦτοι

Ἦ Ἀφροδίτη εἰς' ἐσὺ, ἐσ' εἰς' ἢ Ἀφροδίτη.

Ἐπειτα περιλαμβάνει στίχους ἀτυχεῖς. Ὁ πρῶτος ἐξ
αὐτῶν, ὁ καὶ γνωστότερος :

Δρέψατε πάλιν, ἔρασταί εὐδαίμονες, ναρκίσσους

περιέχει ἐν χονδρῶν φυτοκομικῶν ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον
παραδόξως δὲν παρατηρήθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων, ἐπει-
κῶν ἄλλως τε περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν φιλολογικῶν
πρεϊόντων. Βραδύτερον δὲ αἱ ἐγκυκλοπαιδικαὶ γνώ-
σεις τοῦ κοινοῦ ἐπληθύνθησαν, παρατηρήθη ὀρθῶς
ὅτι ἀφοῦ οἱ ναρκίσσοι (τὰ κοινῶς λεγόμενα ζαμπάκια)
φύονται κατὰ Ἰανουάριον, οἱ ἔρασταί, εὐδαίμονες ἢ ὄχι,
δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς δρέψωσιν εἰς τοὺς παραδείσους
τοῦ Μαΐου. Ἐν τούτοις ὁ ποιητὴς ἐδικαιοῦτο νὰ φέρῃ
εἰς ἀπολογία τὸ παραδείγματα καὶ ἄλλων ποιητῶν
καὶ λογογράφων ἐκ τῶν συγχρόνων του, ὑποπεσόντων
εἰς δεινότερα παραπτώματα περὶ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν.
Οὕτως εἰς κάποιον διαγωνισμὸν ποιητῆς τις ἀνέφε-
ρεν εἰς τοὺς στίχους του ὅτι «ὁ κισσὸς πλανᾶται εἰς
ἀκάνθας ξηρανθείσας», πράγμα τὸ ὁποῖον, καθὰ πα-
ρητήρησεν ὁ εἰσηγητὴς τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ἑλλανο-
δικῶν, ὁ μακαρὴς Θεόδωρος Ὀρφανίδης, ὅστις ἦτο
ἐν ταυτῇ καὶ δοτανικὸς κράτιστος, οὐδέποτε συμδαίνει
εἰς τὴν φύσιν. Ἐτερος, λογογράφος αὐτὸς— ὅπως ἔσχον
τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναφέρω εἰς πρόσφατον δημοσιεύμα
μου— ἀνέφερεν εἰς ἐν διήγημά του ὅτι «οἱ δύο ἔρα-
σταί περιεπάτουσιν ὑπὸ δένδροστοιχίαν ἀ ν ε μ ὶ ν ω ν»
πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ συμβῇ μόνον εἰς χῶ-
ραν τινα Διλιπουταίων, ὅπου θὰ ἦσαν κατηρηγμένοι
καὶ οἱ νόμοι τῆς φύσεως καὶ οἱ κανόνες τῆς γραμματι-
κῆς. Ὁ δὲ μακαρὴς κερκυραῖος ποιητὴς Μαρτινέ-
λης ἀπαγγέλλων στιχοῦργημά του εἰς ὁμάδα λογίων,
ἤρχισε διὰ τοῦ ἐξῆς στίχου :

Ἦνα πουλάκι τόσο... πελαργός!

καὶ προφέρων τὴν λέξιν τὸ σο εἰδείκνυε παραστατι-
κῶς τὴν ἀκραν τοῦ λιχανοῦ του, θέλων νὰ φανερώσῃ
τὴν σμικρότητα τοῦ πτηνοῦ καὶ ἐκλαμβάνων τὸν πε-
λαργὸν διὰ τρυποκαρύδων! Ἐὰν δὲ ὁ ποιητὴς ἤθελε νὰ
προσάγαγῃ καὶ πλείονας πρὸς ὑπεράσπισίν του μαρτυ-
ρίας, θὰ ἠδύνατο ν' ἀνατρέξῃ, καὶ εἰς ξένους συγγρα-
φεῖς ἐπιφανεῖς καὶ ποιητάς, ὧν πολλὰ περίεργα καὶ
ἀστεῖα λάθη καὶ παροράματα ἀπεθραυσθήσαν
ὑπὸ τῆς κριτικῆς καὶ ἀναφέρονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰ
εἰδικὰ βιβλία τοῦ Lalanne καὶ τοῦ De Flotte. Θὰ
ἠδύνατο νὰ μνημονεύσῃ τοῦ περιφήμου ὀρισμοῦ τῆς
καραβίδος (écrevisse) ἐν τῷ λεξικῷ τῆς Γαλλικῆς
Ἀκαδημίας, ἔχοντος ὡς ἐξῆς : Καραβίς, ἰχθύς ἐρυ-
θρὸς, βαδίζων ἀντιστρόφως, περὶ οὗ ὁ σοφὸς Κυβιέρως,
οὕτινος ἐζητήθη ἡ γνώμη ἀπεφάνθη οὕτως : «ἡ κα-
ραβίς δὲν εἶνε ἰχθύς, ἢ καραβίς δὲν εἶνε ἐρυθρὰ, ἢ
καραβίς δὲν βαδίζει ἀντιστρόφως· κατὰ τὰ λοιπὰ,
ὁ ὀρισμὸς τοῦ λεξικοῦ εἶνε τέλειος». Θὰ ἠδύνατο ν' ἀ-
ναφέρῃ τὸν περίφημον κριτικὸν Ἰούλιον Ζανὲν ὀνομά-
σαντα τὸν ἀστακὸν «καρδινάλιον τῶν θαλασσῶν»,
διότι ἔτυχε νὰ ἴδῃ τὸ γευστικὸν ὄστρακώδηρον πάν-
τοτε θρασμένον καὶ οὐδέποτε ζωντανόν. Θὰ ἠδύνατο
ἀκόμη νὰ προσθήσῃ καὶ τὸ πάθημα ἐτέρου γάλλου
ποιητοῦ, ἀναφέροντος εἰς τινα ὄδῃν πόλον διακεκαυ-
μένον «de rôle glacé au rôle hūilant» νομίζων ἐν
τῇ ἀμαθείᾳ του ὅτι ἀφοῦ ὑπῆρχε πόλος κατεψυγμέ-
νος, θὰ ὑπῆρχε καὶ ἀντίθετος πόλος διακεκαυμένος.

Ἄλλος στίχος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος τοῦ Παράσχου ὑπῆρξεν ἀτυχής, διότι ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ παρῆγε λαβὴν εἰς κωμικὴν διαστροφὴν τῆς ἐνοίας του. Πολλὸ φοβοῦμαι ὅτι ὁ πρῶτος ἐργάτης τῆς τοιαύτης ἀσεβείας ὑπῆρξε ὁ ὑποφαινόμενος, δυνάμει δὲ νὰ τὸ ἐξομολογηθῶ τώρα ἀπέναντι τῆς ὀργισμένης σκιάς τοῦ ποιητοῦ, καθότι ἡ διαρρέουσα τριακονταετία, συνεπιφέρουσα τὸ εὐεργέτημα τῆς παραγραφῆς, μὲ ἀπαλλάσσει τῆς καταδίκης. Μισθὸν τῶν ἡμερῶν ἀπαγγέλλων τὸ ποίημά του, τὸν γνωστὸν στίχον αὐτοῦ :

Δὲν εἶν' ὁ βίος Μάιος, αἰώνιος δὲν εἶνε

ἐπίτηδες μετὰ πονηρίας διέστρεψα ὡς ἐξῆς :

Δὲν εἶν' ὁ βίος Μάιος, Ἰούνιος δὲν εἶνε.

Ἡ ἡλικία μου ἐσυγχῶρει τότε ἀκόμη αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰς gamineries. Ὁ ποιητὴς ἐξενόστη καὶ μὲ διώρθωσε συνοφρυωθείς, ἀλλ' ἡ κατηραμένη διαστροφή εἶτε κατὰ σύμπτωσιν, εἶτε κατὰ μίμησιν ἐμεινεν ἐν χρήσει καὶ πολλάκις τὴν εἶδα κατόπιν ἀναφερομένην.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ποιητὴς δὲν ἦτο πολὺ ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ παλαιὸν του αὐτὸ ποιήματιον. Ἐτρεφε κάποιαν ἀντιπάθειαν ἀνεξήγητον πρὸς αὐτὸ καὶ τὴν ἐξεδήλωσε μάλιστα ρητῶς εἰς ἕτερον στιχορρηγμά του. Ἐπάρχει ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἔργων του ποίημα ἀπευθυνόμενον πρὸς κυρίαν, ἀρχόμενον δὲ διὰ τῶν ἐπομένων στίχων :

Νὰ μὴ σ' ἀκούσω ἄδουσαν αὐτὸν τὸν ἦχον πλέον,
Ὅν νεανίας φθισικὸς συνέθεσεν ἐκπνέων.

Ὁ νεανίας οὗτος ἦτο Πατριεὺς καὶ ἐλέγετο Ζαΐμης. Κιθαρωδὸς ἐπίτηδες καὶ πεποικισμένος διὰ γλυκείας φωνῆς ἐμελοποίησε τὸ «Δρέψατε πάλιν, ἔρασταί» καὶ πολλὰ ἄλλα ἀσμάτια ἐκ τῶν παλαιότερων τῆς Ἀνθολογίας, τὸ δὲ περιπαθὲς μέλος τῆς συνθέσεώς του ταχέως ἐγένετο δημοτικὸν καὶ ἀπετέλεσε τὸ χάρισμα ὄλων τῶν φιλερώτων καὶ αἰσθηματικῶν καὶ ὄλων τῶν κανταδόρων τῆς παρελθούσης γενεᾶς. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Ζαΐμης ἀπεβίωσεν ἐκ φθίσεως ἐν νεαρῇ ἡλικίᾳ, θρηνηθεὶς ὑπὸ τῶν συγχρόνων του καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Παράσχου, ἂν δὲν μὲ ἀπατᾷ ἡ μνήμη.

Τώρα διατὶ αὐτὸ τὸ ποίημα μὲ δλα του τὰ ἀτυχήματα, μὲ δλα του τὰ ἐλαττώματα, μὲ δλην τὴν σχεδὸν ἀποκλήρουν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ γεννήτορος, ζῆ ἀκόμη καὶ τὸ μέλος του καὶ οἱ στίχοι του ἐπανέρχονται ἐκάστοτε εἰς τὸ στόμα καὶ τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ τῶν ἀπλοϊκωτέρων; Οἱ πιστεύοντες εἰς τὸ μοιραῖον θὰ μοῦ ἀπαντήσουν ἴσως μὲ τὸ παλαιὸν ρητόν: *habent sua fata libelli*. Παραδεκτὴ ἔμως εἶνε καὶ ἡ ἐξηγήσις ὅτι ζῆ, διότι περιέχει μερικὰ στοιχεῖα ζωῆς διαλανθάνοντα τὴν ἐπιπόλαιον ἀντίληψιν. Ζῆ διότι ἴσως ἀντιπροσωπεύει κάποιον ἀφελὲς ρομαντικὸν αἰσθημα, τὸ ὅποιον μὲ δλην τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν, τῶν σκέψεων τῶν ὀρέξεων, διασώζεται εἰς τὸν ψυχικὸν μας ὀργανισμὸν, ἴσως καὶ ἐκ λόγων κληρονομικότητος καὶ ἐξωτερικεύεται εἰς διδομένας περιστάσεις. Τὰ παλαιὰ

σκεύη, τὰ παλαιὰ ἐνδύματα, τὰ παλαιὰ ὑποδήματα παραμένουν κατ' ἀνάγκην ἐν χρήσει, ἔσον ἀπρηχαιωμένα καὶ ἂν εἶνε, ἔσαν δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα καινούργιτερα καὶ καταλλήλοτερα πρὸς ἀντικατάστασιν. Αὐτὸς ὁ νόμος φαίνεται ὅτι ἰσχύει καὶ διὰ τὰ παλαιὰ ποιήματα. Ἄν οἱ κριτικοὶ ἔχουν ἄλλην γνώμην, παρακαλῶ νὰ μὲ διαφωτίσουν.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Μάιον τοῦ 1907

ΜΠΑΜΠΗΣ ANNINOS

ΤΟ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΝΟΜΟΘΕΣΙΑΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἀποφεύγομεν τὴν διεξοδικὴν ἐπίστασιν ἐπὶ τοῦ ἰδεώδους νομοθεσιακοῦ συστήματος, ἢ ἄλλως τοῦ λεγομένου πολιτεύματος τοῦ Πλάτωνος, ἦτοι τοῦ πολιτεύματος ἐκείνου ἕπερ ἰδανικῶς συνέλαβε καὶ κατέστρωσε τὸ εὐρὺ καὶ σοφὸν πνεῦμα τοῦ δικιμονίου μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους, καὶ δὲν ἐμμένομεν εἰς τὴν διὰ πολλῶν ἀνάπτυξιν τῶν τρωτῶν μερῶν τοῦ συστήματος τούτου, τῶν σημείων ἐκείνων τῶν σκιερῶν ἄτινα ἐπαισθητῶς συσκιάζουσι τὰ ἄλλως ὑπὸ πάντων ἀνεγνωρισμένα φωτεινὰ σημεῖα αὐτοῦ. Μόνον δὲ σημειωματικῶς οὕτως εἰπεῖν ἀναγράφωμεν ὡς τὰ σκιερὰ σημεῖα ταῦτα, ἐφ' ὅσον ἡ ἀναγραφή τούτων συμβάλλει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ θέματος ἡμῶν. Ὅτι πρὸ τοῦ Χριστιανικοῦ Νόμου, οὐδὲν ὑπῆρξε τέλειον ἢ τοῦλάχιστον ἀμεμπτον νομοθεσιακὸν, πολιτειακὸν, ἢ ἄλλο φιλοσοφικὸν σύστημα, ἀφοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ νομισθέντος ἐπὶ πολὺ ὡς τοῦ τελειότερου συστήματος, τοῦ τοῦ Πλάτωνος, παρουσιάζονται πλεῖσθ' ἔσα τὰ μεμπτὰ μέρη.

Καὶ πρῶτον ἡμεῖς σημειοῦμεν τὴν διήκουσαν διὰ τοῦ συστήματος τοῦ Πλάτωνος ἀδυναμίαν τὴν ἐμφυτον τῷ ἀνθρώπῳ, τοῦ νὰ νομίζῃ οὗτος καὶ νὰ ἐννοῇ ὅτι δύναται, αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἀφιέμενος τὰ πάντα νὰ γινώσκῃ καὶ πᾶσαν νὰ κατέχῃ τὴν σοφίαν, ἐφ' ἣ καὶ ἐπαίρεται ἐγκαυχόμενος ὡς ἄνακαλύψῃ ἀλήθειάν τινα ἢ διαφωτίσῃ ζήτημά τι οἰονδήποτε.

Ἀλλὰ πολλῶ ἀτοπωτέρα καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀπαισία εἶνε ἡ ἀποκλειστικὴ ζήτησις ὑπὸ τοῦ Πλατωνικοῦ Νόμου τελείων καὶ μόνων σωματίων καὶ ὠραίων ψυχῶν διὰ τὸ ἰδεώδες Κράτος τοῦ Πλάτωνος, καὶ ἐπομένως ἡ εἰς ἀπώλειαν καὶ ἐξόντωσιν καταδίκη τῶν ἀνικάνως ἢ καὶ ἀτελῶς συγκεκροτημένων ἢ ἀσθενῶς λειτουργούντων σωματικῶν ὀργανισμῶν, πρὸς δὲ καὶ ὁ ἀποκλειστικὸς πάσης ἐλπίδος διορθώσεως διὰ τὰς μὴ τελείως ἠθικὰς ψυχὰς καὶ συνεπῶς ἡ καταδίκη καὶ τούτων εἰς ἀπώλειαν.

Οὐχ ἦττον ἀρα ἀπόβλητος ἦν καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀνω-

Ὀλίγαι λέξεις περὶ τῆς παρ' ἀρχαίους Ἑλλήσιν
φιλοσοφικῆς ἠθικῆς.

Μὴ θέλοντες ν' ἀνατάμωμεν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα μέρεσιν αὐτῆς καὶ ἅπαν ἀποκαλύψωμεν τὸ οὐχὶ κατὰ πάντα ἀγνὸν βάθος τῆς ἀρχαίας ἠθικῆς φιλοσοφίας τῆς παρ' Ἑλλήσιν, τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, — ὡς πρὸς μὲν τὴν ἐν τῇ φιλοσοφικῇ συζήτησιν τοῦ Πλάτωνος διατετυπωμένην ἠθικὴν καὶ παρ' αὐτῷ ἐτι τῇ προσώπῳ τοῦ Σωκράτους ἐν ᾧ οὕτως εἰπεῖν παρασταται αὐτὸ τὸ κορυφωμα τῆς τοῦ Πλάτωνος ἠθικῆς, καὶ παρ' ᾧ πράγματι ἀπαντῶνται ἀξιοθαύμαστοι τύποι ἀρετῆς καὶ ὑψηλαὶ ἠθικαὶ ἀρχαί—παρ' αὐτῷ ἐν τούτοις, λέγομεν, τῷ Σωκράτῳ παρουσιάζονται ἐξ ἄλλου καὶ τόσαι ἠθικαὶ παραφωνίαι, ὥστε καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μετὰ Χριστὸν ἐνθερμοτέρων θαυμαστίων τῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίους Ἑλλήσιν φιλοσοφικῆς ἠθικῆς, οἱ πλεῖστοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μὴ ἁπολογηθῶσιν ὅτι :

«Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες σοφοί, μεθ' ὄλον τὸ βάθος «τῆς σοφίας αὐτῶν, πολλῶ ἐν τούτοις ἀπέσχον ἀπὸ «τοῦ νὰ φωτίσωσι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ποδηγετή- «σωσι ταύτην ἀπὸ τῆς τότε γενικῆς καὶ παγκοσ- «μίου μωρίας τῆς λατρείας τῶν ψευδῶν θεῶν εἰς τὴν «λατρείαν τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ.»

Ἐκ δὲ τῆς ἠθικολογίας τῆς παρὰ τῇ ἐτέ- «ρα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος φιλοσοφικῆς Σχολῆς, τῇ τοῦ Ἀριστοτέλους, εἰ καὶ παρὰ πάντων ἀνεγνω- «ρίσθη αὕτη συνεπεστέρα ἐν τῷ συστήματι καὶ ταῖς «θεωρίαις αὐτῆς, τῆς τοῦ Πλάτωνος, ἐν τούτοις καὶ ἐκ «ταύτης δὲν δύναται τις νὰ μὴ ἐξαγάγῃ θεωρηματὰ «τινα πεπλανημένα· οἷα λ. χ. εἰσὶν : ἡ διαίρεσις παρ' «Ἀριστοτέλει τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος εἰς δύο φυ- «λάς ἢ μεγάλας τάξεις, καθ' ὅλοκληρίαν διωταμέναις «ἀπ' ἀλλήλων, τὴν τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν τῶν δού- «λων, καὶ ἡ ὑποδιαίρεσις πάλιν τῆς τῶν ἐλευθέρων «τάξεως, εἰς τοὺς σοφοὺς ἢ εὐμαθεῖς καὶ εἰς τὸν «ὄχλον, ἦτοι τοὺς πολλοὺς ἢ ἀμαθεῖς, τοὺς «ὅποιους καὶ παραδίδει ἀδυσωπήτως ὁ Ἀριστοτέλης «εἰς τὴν καταφρόνησιν τῶν σοφῶν, θεωρεῖται ἐξ ὧν «ἀπέρρευσε ἡ διδασκαλία τῶν Στωϊκῶν, τῶν ὀ- «ποιῶν ὁ ἐγωϊσμός, ὡς φιλοσόφων ὑπερχόντων πάν- «των τῶν ἄλλων καὶ διὰ τοῦτο περιφρονούντων πᾶσαν «τὴν λοιπὴν ἀνθρωπότητα, τὴν κατ' αὐτοὺς καὶ ἐν «συγκρίσει πρὸς αὐτοὺς ἀμαθῆ ὄλων καὶ ἀπαίδευτον, «ἐξίκετο εἰς βαθμὸν αὐτὸ τοῦτο ἐωσφορικῆς «ὑπερφανείας.

Καὶ εἰς τὴν περιληπτικωτάτην ταύτην ἀναθεώρη- «σιν τῆς ἠθικῆς τῶν δύο ἐπικρατησῶν ἐν τῇ ἑλ- «ληνικῇ Ἀρχαιότητι φιλοσοφικῶν σχολῶν ἐπισυνά- «πτοντες δύο ἐτι λέξεις περὶ τῆς Ἑλληνικῆς «πολυθεϊσμοῦ, περὶ οὗ παρατηροῦμεν ὅτι, ἀμ' ὡς «οὗτος ἀπεκδυθῆ τῆς θελκτικῆς ἐκείνης περιβολῆς δι' «ἧς αὐτὸν περιέβαλον οἱ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος, δὲν «παρουσιάζει—κατὰ τὴν κρίσιν πάντων τῶν ἀνερευνη- «σάντων αὐτὰ τὰ βάρη καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ—ἡ δλα «τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἀποτεθεωμένα, πάσας τὰς τῶν «ἀνθρώπων κακίας εἰς θείας ἀναδεειγμένας δυνάμεις,

ἐξ οὗ καὶ δικαιούνται οἱ σώφρονες ἐκεῖνοι καὶ ἐγκρατεῖς συγγραφεῖς οἵτινες ἀπῆλθον τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος ἀπὸ τῶν ἀδύτων τῶν καινῶν ἐνθα τὰ λεγόμενα μυστήρια τῆς πολυθεΐας ἐτελοῦντο, διότι ἐν τούτοις ἐνέβλεπον οὗτοι τὸν κίνδυνον ὃν διέτρεχεν ἡ τῆς νεότητος ἠθικὴ καὶ οὐχί, ὡς ἰσχυρίσθησαν τινες διὰ τὸν λόγον ὅτι ὑπὸ τὴν μυστικότητα τῶν τελετῶν ἐκείνων ἐκρύπτετο ὑψηλὴ διδασκαλία, μὴ προσιτὴ ἢ εἰς τοὺς σοφοὺς, τοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς ἐν γένει μεμυημένους, καὶ διὰ τῶν βραχυτάτων τούτων κατακλείομεν τὸν ἐν γένει λόγον περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐξ ἀπόψεως ἐκπολιτιστικῆς, φιλοσοφικῆς, ἠθικῆς κτλ., ἐπιφυλακτικῶν ἵνα ἐφεξῆς μετενέγκωμεν τὸν λόγον ἐπὶ τὴν κοσμοκρατείαν Ρώμην, τὴν κυριαρχούσαν ἐν οἷς χρόνοις ἐπιφαίνεται ἡ χριστιανικὴ θρησκεία.

Ἀρχμ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΓΚΑΣ

Λ Ε Μ Β Ω Ι Δ Ι Α

Χωρὶς θάλασσα δὲ ῥοιῶθω
τῆ ψυχῆ μου καὶ δροσιζῆ
τὸ ἀγέρι τάλαιφρό,
ἄχ τὸ κῆμα κάθε πόθο
κάθε σκέψι ἐξαγριζέι
μὲ τὸν ἄσπρο του ἀφρό.

Χωρὶς βράχο ἢ καρδιά μου
εἶν' ἠφαίστειο σβυσμένο
δίχως φλόγα καὶ ζωή
καί, σκορπῆ τὰ ὄνειρά μου
σ' ἕνα κόσμον μαγεμένο
τῶν κυμάτων ἢ βοή.

Χωρὶς βάρκα ποῦ σαλεύει
σὰ νεφούλα χαδεμένη
μὲ τὴ λάμψι φεγγαριοῦ,
τῆ ζωῆ μου δὲ μαγεύει
γύρω μου εὐτυχισμένη
νύχτα τοῦ καλοκαιριοῦ.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἡ ἔνθους ἰέρεια τῆς Μούσης τῶν τόνων, ἡ τόσον ἐκτάκτως συνδέουσα ἀδρότατην μουσικὴν διαίσθησιν πρὸς χαλυβδίνην θέλησιν, ἡ Διευθύντρια τοῦ ἐν Ἀθήναις ὁμωνύμου Ὁδείου κυρία Λίνα φὸν Λότνερ, προαγγέλλει τὴν ἴδρυσιν καὶ Δραματικῆς Σχολῆς. Ἡ εἰδησις αὕτη μὲ πληροὺς χαρὰς διότι ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ἀρμονίας ἡ Σχολὴ θὰ γείνητι ἐναρμόνιον πρὸς τὰλλα, αὐτόχρονον καλλιτεχνικὸν ἴδρυμα, ἐν τῷ ὁποίῳ εἰς τοὺς βωμοὺς τῆς Μελπομένης καὶ τῆς Θαλείας θὰ προσφέρηται ἡ αὐτὴ εὐλαβὴς καὶ πρὸς τὰ ὕψη ἀναβαίνουσα θυσιάσῃ καὶ παραπλεύρως ἤδη εἰς τοὺς βωμοὺς τῆς Εὐτέοπης καὶ τῆς Πολυμνίας καὶ προσέτι διότι εἶνε ἡ ὀριστικὴ, ἐλπίζω, ἐκπλήρωσις μακροῦ ὀνείρου. Εἶνε τόσον φυσικὸν νὰ χαίρωμεν ὅταν βλέπωμεν λαμβάνον ζωὴν ἐν τῇ πραγματικότητι ὅ,τι ἐνομιζόμεν νεκρὸν, ἐνταφιασμένον ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῶν πόθων καὶ τῶν ἀναμνήσεών μας!...

Ἡ Σχολὴ αὕτη φέρει εἰς τὸν νοῦν μου ἄλλας δραματικὰς σχολὰς. Κατὰ σύμπτωσιν ἔλαβα μέρος εἰς πάσας τὰς ἀποπείρας πρὸς ἴδρυσιν σχολῆς δραματικῆς ἐν Ἑλλάδι. Ἡ χεῖρ μου συμμετέσχε ὄλων τῶν ψηλαφῆσεων, αἵτινες ἐζήτουν, εἰς τὰ σκοτεινά, μὲ λαχτάραν νὰ συλλάβουν ἐν ιδεῶδες, τὸ ἀσύλληπτον ιδεῶδες ἐθνικῆς σκηνῆς. Παρέστην εἰς τὴν πρώτην δειλὴν ἀνθησιν τῆς ἐλπίδος ἐν μιᾷ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου «Παρνασσού» καὶ εἰς τὸν βίαιον καὶ μυστηριώδη αὐτῆς θάνατον ὑπὸ τὴν ἐπίχρυσον λάμπην τοῦ ἐθνικοῦ ἐμβλήματος, ἐν τῇ Βασιλικῇ Δραματικῇ Σχολῇ.

Ἄς ὀμιλήσωμεν σήμερον διὰ τὴν πρώτην δειλὴν ἀνθησιν τῆς ἐλπίδος.

Ὁ Σύλλογος «Παρνασσός» πρὶν στεγασθῆ τὴν ὥραιαν καὶ ἀλκιμον ἀκμὴν του εἰς τὸ περικαλλῆς μέγαρον τῆς οδοῦ Ἀγίου Γεωργίου, συνέλεγε τὰς δυνάμεις του εἰς μετριόφρονα μονώροφον οἰκίαν, ἀντικρὺ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν. Τὴν εἶχεν ἀποκτήσῃ μετὰ μόχθου καὶ κατὰ μικρὸν, μὲ τὸν ἀφθονον ἰδρώτα τῆς κτήσεως τῶν πρώτων κεφαλαίων. Κάτω, εἰς τὸ ἰσόγειον, — ὡς νὰ ἐσυμβόλιζε τὴν βᾶσιν ἐφ' ἧς ἐστηρίχθη ὁ Σύλλογος καὶ δὲν ἐκρημνίσθη — ἡ Σχολὴ τῶν Ἀπόρων Παίδων. Ἐπάνω, ἡ αἴθουσα τῶν ἀναγνωσμάτων, τὸ ἐντευκτήριον, ὅλα στενώχωρα ὡς ἐνδύματα παιδιοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ αὐξήσις ἐκβλαστᾷ ὀρμητικὴ καὶ αἰφνιδια. Ρωμαλέα ὑπῆρξεν ἡ πλήρης χυμοῦ καὶ ἰκμάδος ἡδὴ τοῦ «Παρνασσού». Ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ πρὸς ἐργεῖαν ὀρμῇ αὐτοῦ, ἡ προσπάθειά του ἐστρέφετο πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις, ἀνεπαύετο δὲ ἐναλλάσσων αὐτὸς κόπους.

Τῷ 1884 μετὰ τῆς ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας εἶχε δι-

οργανώσῃ τὴν περιώνυμον ἐκείνην ἐκθεσιν τῶν μνημείων τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ, μετ' ὀλίγον δὲ θαυμασίαν ἐκθεσιν ἀνθέντων καὶ φυτῶν παρὰ τὸν Ἰλιστόν.

Εἰς τὰς πενιχρὰς ἰσογείους αἰθούσας τῆς Σχολῆς τῶν Ἀπόρων ἐφιλοξένησε καὶ ἐκθεσιν ζωγραφικῆς — ἡ θεία Τέχνη, ὡς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν φάτνην, προσφάει ἐνίοτε τοὺς ταπεινοὺς, καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐφ' ὧν προσηλώνοτο τὰς ἐσπέρας τὰ μουνδιασμένα βλέμματα τῶν ἀναλφαβήτων, διήλθον τὰ ἔγχρωμα ὄνειρα τοῦ Γύζη, τοῦ Λύτρα, τοῦ Ἰακωβίδου.

Ἐπάνω, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ὡς μυσταγωγία ἱερά εἰς τὸν διπλοῦν βωμόν Πατρίδος καὶ Τέχνης, ἐξετελέσθη πρώτην φοράν ἐν Ἀθήναις ὀλόκληρος ὁ Ὕμνος τοῦ ἐθνικοῦ μελοποιῦ, τοῦ Μαντζάρου. Καὶ ἐθαυμάσαμεν τὰς ἀστραπὰς τῆς ἐμπνεύσεως, καὶ διήλθε τὰς φλέβας ἡμῶν τὸ ῥίγος τῆς πατριωτικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως ἀφυπνίσαν τὴν ὑπαρξίν μας ὡς διπλοῦν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1886 εἰς τὸ Τμήμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Συλλόγου, ὑπεδλήθη πρότασις πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου. Ἡ ἐπίκλησις ἀντήχησεν εἰς ὄλων τὰς ψυχὰς ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ συνέστη ἀμέσως ἐπιτροπὴ ὅπως «μελετήσῃ εἰδικώτερον τὸ ζήτημα καὶ ὑποβάλῃ τάχιστα τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν αὐτῆς», λέγουσιν τὰ ποακτικά.

Τὸ τμήμα συνήλθε γοργῶς καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ Ἑλληνικὸν Θεᾶτρον διὰ καταρτισμοῦ ἐκ γνωστῶν παρ' ἡμῖν ὑποκριτῶν. Πρὸς τοῦτο ἐξελέχθη νέα ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ προέδρου τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Τμήματος Ἰ. Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση, τοῦ ἀντιπροέδρου Σπ. Λάμπρου, τοῦ Μπάμπη Ἀννίνου, τοῦ Ἰ. Πολέμη, ἐμοῦ καὶ τεσσάρων ἄλλων.

Ἐν τῇ ἐπομένῃ συνεδριάσει αἱ εἰδήσεις δὲν ἦσαν ἐντελῶς εὐχάριστοι. Αἱ χεῖρες αἱ ἀπλωθεῖσαι νὰ δρέψωσιν ἀνθη ἀπὸ τῆς πρώτης κινήσεως συνήντησαν ἀκάνθας. Εἶχε καταρτισθῆ μικρὸς θίασος ἐξ ἠθοποιῶν, ἀλλ' ἕνεκα ἀσυμβιβάστων ἀξιώσεων ἀπεσπάρθησαν τινες καὶ ὁ θίασος ἐνεποίηε τὴν θλιβεράν ἐντύπωσιν ἐρειπίου νεοκτίστου, γεφύρας νεοπαγοῦς, ἧς ἐκρημνίσθη ἡ μία πλευρά.

Πνοὴ παγερά εἰσέπνευσεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Τμήματος, ἡ πνοὴ τῆς πρώτης ἀπογοητεύσεως, εἰς τινὰς δὲ ψυχὰς ὑπεισήληθε καὶ ἡ ἀποθάρρυνσις.

Ἄλλ' ὅταν ἐτέθη τὸ ζήτημα ἂν πρέπη νὰ ἐγκαταλειφθῇ ὀριστικῶς ἡ ἰδέα, ἡ ὀλιγοψυχία διὰ μιᾶς ἐξηφανίσθη καὶ ὁμοφώνως ἀπεφασίσθη νὰ ἐγκαρτερήσωμεν εἰς τὸν δύσκολον ἀγῶνα. Ἄλλ' ἤδη ἡ μικρὰ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι μὲ τὸ παλαιὸν ὕλικόν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ κτισθῆ νέον κτίριον καὶ ἀπεφασίσθη ὁ «καταρτισμὸς θεατρικῆς σχολῆς».

Τώρα τὰ πράγματα ἔδαινον γοργῶς, ἡ ἰδέα ἡ ποθεινὴ καὶ ἀόριστος ἐπλησίαζε νὰ λάβῃ τὴν ὀριστικὴν μορφήν τῆς πραγματικότητος. Προεκηρύχθη ἡ ἴδρυσιν Δραματικῆς Σχολῆς καὶ ὠρίσθησαν ἡμέραι ἐγγραφῆς.

Μεταξὺ τῶν διαβατῶν, τοὺς ὁποίους συναυτῶμεν καθ' ὁδόν, διαγκωνίζομεν, χωρὶς νὰ τὸ φανταζώμεθα, ἀγνώστους τινὰς, ὅχι πάντοτε κομψῶς ἐνδεδυμένους, οἵτινες ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας των ἔχουν ἕνα μυστικὸν βωμόν, τοῦ ὁποίου τὸ πῦρ καίει σιωπηλῶς. Ἡ ψυχὴ των φιλοδοξεῖ τὸ ἐκ ναστοχάρτου στέμμα, τοὺς μεθύσκει τῶν μελλόντων χειροκροτημάτων ὁ ἦχος.

Ὅλοι αὐτοὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Παρνασσού ἐστησαν ὀρθοὶ οἷς, ὡς ὁ εὐγενὴς ἵππος, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Σοφοκλῆς παραβάλλει τὸν Παιδαγωγὸν ἐν τῇ Ἡλέκτρῃ.

Ἡ εἰσιτήριος ἐξέτασις τῶν ὑποψηφίων ἤρχισεν εἰς ἐν δωμάτιον τοῦ ἰσογείου. Μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω ἀκόμη κακοφορεμένους τινὰς ὑπηρέτας ἢ μικροῦπαλλήλους καθήμενους ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἀναμένοντας τὴν σειρὰν των καὶ νομίζω ὅτι ἀκούω μονότονον, ἄχρουν καὶ ψαλμωδικὴν φωνήν, ἀναγινώσκουσαν, οὐχὶ πάντοτε ἀπταιστως, γοαμμάς τινὰς τοῦ Γεροστάθου, τοῦ Σαΐκισπρη ἢ τοῦ Μολιέρου, καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Σκυλίσση παρεμβαίνουσαν ἢ διακόπτουσαν, παραινετικὴν ἢ ἐπιπληκτικὴν ὡς φωνὴν διδασκάλου.

— Διατὶ προφέρεις τὸ νὶ γνὶ καὶ τὸ λὶ γλὶ; οὕτω τὰ προφέρουν μόνον οἱ Σλαῦοι καὶ οἱ Ἀλβανοί. Ὅστις θέλει νὰ γείνη ἠθοποιὸς πρὸ πάντων πρέπει νὰ προφέρῃ ὀρθῶς καὶ νὰ μὴ φέρῃ ἐπάνω εἰς τὴν γλῶσσάν του τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐπαρχίας του.

Ἐνίοτε ἡ ἀνυπομονησία καὶ ἡ δυσφορία του ἐξέσπων εἰς ἀγανάκτησιν.

— Μὰ αὐτὰ δὲν εἶνε ἐλληνικά! αὐτὰ εἶνε βαρβαρόφωνα!... δὲν γκζέρω!... δὲν ξέρω πρόφερε! ἔ εἶνε τὸ σύμφωνον, ἀνθρώπε, ὅχι γκζί!... Ἄλλος πάλιν! ἔμφυχος λέγε, ὅχι ἔμβρυχος!...

Ψυχὴ τῆς ὄλης ἐκείνης ἐργασίας ἦτο ὁ Ἰ. Ἰσιδωρίδης Σκυλίσσης. Ὁ παλαίμαχος τῶν γραμμάτων. Ἐχέτε παρατηρήσῃ πῶς παραμένει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἡ ἐντύπωσις τῶν παιδικῶν ἢ ἐφηβικῶν χρόνων καὶ πόσον ἀγνώριστος μᾶς φαίνεται πολλάκις ἂν τὴν ἀποσπᾶσωμεν ἀπὸ τὸ περιβάλλον της; Τὸ εἰδωλὸν μας παραμορφοῦται σιληρῶς ἂν τὸ ἔδωμεν μὲ τὴν προοπτικὴν μεταγενεστέρως ἀντιλήψεως.

Ἄλλ' οἱ νεανικοὶ ὀφθαλμοὶ μας τότε δὲν ἀνέτενον τὸν Σκυλίσσην μὲ τὴν δύσπιστον ἀκριβολογίαν τῆς κριτικῆς, τὸν περιέβαλλον ἢ συμπύκνισαν ἢ μὴ δίδουσα πρὸς ἑαυτὴν λόγον. Ἄλλως δὲ ἦτο ὅπως ἰδιάζουσα μορφή τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.

Ὁ Σκυλίσης ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὡς ἐκδότης τῶν «Μυρίων Ὄσων» ἐν Παρισίαις ἢ τῆς «Ἡμέρας» ἐν Τεργέστη ὑπῆρξεν εἶδος φιλολογικοῦ πρέσβους τῆς Ἑλλάδος. Ἐβέλξαν, πιθανῶς, τοὺς συγχρόνους του μερικά τραγούδια του, καὶ ἴσως εἰς μαραμμένα τινὰ χεῖλη ἐπανέρχονται ἀκόμη, ὡς ἤχῳ τῆς νεότητος, μὲ τὴν ἄλλοτε μελαγχολίαν οἱ στίχοι:

Τῆς Μυρτιάς τὸ τραγούδι θά ψαλῶ...
Εἶνε, φίλοι, σκοπὸς θλιβερός...

Ἄλλὰ διὰ τῶν μεταφράσεών του τῶν ἀριστοτεχνικῶν ἐπέδρασαν ἐπὶ δύο ἢ τριῶν γενεῶν περισσότερο οἰουδῆποτε ἄλλου Ἑλληνοποιῆτου ἢ πεζογράφου. Ἀπεκάλυψε νέους κόσμους. Εἰσεκόμισε νέον ὕψος, νέους τύπους συναισθημάτων, ὡς εἰσάγονται ἐκ τῆς Δύσεως αἱ ἐφευρέσεις καὶ οἱ νεωτερισμοί. Διὰ τῶν Ἀθλιῶν, τῶν Ἀποκρύφων τῶν Παρισίων, τοῦ Δὸν Κιχώτου, ἐγόητευσεν καὶ τὴν δυσκίνητον φαντασίαν τῶν ταπεινῶν καὶ τὴν ὄνειροπόλον καὶ αἰσθηματικὴν φαντασίαν τῆς νεότητος. Πόσοι Μάριοι καὶ πόσοι Τιτίκαι ἐδλάστησαν ἐν Ἑλλάδι καὶ πόσα στόματα ἐφιθύρισαν τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ κενὸν κατὰ βᾶθος ὄρισμὸν τοῦ ἔρωτος «Ἐρως εἶνε ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἀγγέλων πρὸς τὰ ἄστρα!»

Ἀπὸ τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὸν Οὐγγῶν, τὸν Θερεβάντες, τὸν Μολιέρου, ὑπελείπετο, οἰοῦν φιλολογικὸν ποσοστὸν, μέρος τι καὶ εἰς τὸν μεταφραστὴν. Καὶ ἦτο δίκαιον· διότι ὁ Σκυλίσης εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ συγγραφέως προσέθετε καὶ τὴν ἰδικήν του, ψυχὴν λεπτὴν καλαισθητοῦ γλωσσοπλάστου.

*
**

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατεῖχετο ὑπὸ δύο ψυχοπαθειῶν: τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς γραφῆς διὰ τῆς καταργήσεως τῆς ψιλῆς καὶ τῆς βαρείας, καὶ τῆς μορφώσεως ἀξίων τοῦ ὀνόματος ἠθοποιῶν. Καὶ περὶ τῶν δύο ἔγραψεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὡμίλει ἐν ἀναγνώσμασιν εἰς τὸν «Παρνασσόν», συνεζήτη μετὰ τὴν ἀκούραστον ἐπιμονὴν τῶν ἰδεολήπτων.

Περὶ τῶν ἠθοποιῶν ἔλεγε.

—Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν εἰδονται διόλου τὸ κοινόν. Φρονοῦν ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκη καμμιάς διδασκαλίας. Εἰς κανὲν μέρος δὲν αὐτοσχεδιάζονται οἱ ἠθοποιοὶ· ἐδῶ εἶνε ὅλοι αὐτοδιδασκτοί. Ἐδῶ τὰ περιμένον ὅλα ἀπὸ τὴν φύσιν... Δὲν λέγω ὄχι. Εἰς τὴν ὑποκριτικὴν βεβαίως ἢ φύσιν εἶνε τὸ κύριον. Ἄλλ' ἐπιτυχῶν ἀράγε διὰ μιάς τὴν ἀνεπίπλαστον ἔκφρασιν τοῦ φυσικοῦ; Ξεύρετε τί λέγει κάποιος σοφός; «Εἶνε τὸσον φυσικὸν νὰ φέρεται κανεὶς ἀπλᾶ, καὶ τὸσον ἀπλοῦν νὰ φέρεται φυσικᾶ, καὶ ἐν τούτοις ἀπαιτεῖται κόπος ἄπειρος διὰ νὰ γνωρίζῃ νὰ φέρεται φυσικᾶ καὶ ἀπλᾶ.» Αὐτὸν τὸν ἄπειρον κόπον πρέπει νὰ ὑποστῇ ὁ ἠθοποιός, ἂν θέλῃ νὰ μάθῃ νὰ εἶνε φυσικός. Ἡ τέχνη λοιπὸν θὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φύ-

σιν. Ἐπειτα οἱ ἠθοποιοὶ μας—οἱ περισσότεροι—δὲν ἔχουν ἰδέαν ἀθροώσεως, στίξεως χρωματισμοῦ, καὶ ἐνῶ ὅταν ὀμιλοῦν διὰ τὸν ἑαυτὸν τῶν ὀμιλοῦν ὡς ἀληθινὸν ἄνθρωπον, μόλις ὑποδοῦσθαι ἐν πρόσωπον ἢ φωνὴ τῶν προσλαμβάνει διὰ μιάς τὴν καθιερωμένην, στομφώδη, ἐπιτετηδευμένην ἀπαγγελίαν, ἢ ὅποια σὰς δίδει τὴν διάθεσιν νὰ τοὺς δεῖρετε, ἂν εἰμπορεῖτε.

Ἐπὶ τῆς σκηνῆς κινουῦνται ὡς νευρόσπαστα μὲ ἑυλίην ἀκαμψίαν ποδῶν ἢ μὲ πριονίσματα τοῦ ἀέρος. Τὰς ἀτελείας τῆς ἀνατροπῆς τῶν, ἢ ὅποια, κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπῆρξε πολὺ παρημελημένη, τὰς διατηροῦν ἐπὶ σκηνῆς, ἢ θαναυσότης προβάλλει ὑπὸ τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα, αἱ δὲ πριγκίπισσαι συμπεριφέρονται, πισταὶ πρὸς τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις τῶν, — ὡς πλύστραι...»

Ἐν ᾧ ὁ μακρὸς, ὄξυς λιχανὸς τοῦ Σκυλίσης ὑπεγράμμισε νευρικῶς, ἔβλεπε παλμὸν εἰς τὰς φράσεις του, εἰς τὸν νοῦν μου ἤρχοντο οἱ περιφρημοὶ λόγοι τοῦ Ἀμλέτου πρὸς τοὺς ἠθοποιούς:

—Ὁ, μὲ πειράζει κατὰ καρδὰ ν' ἀκούω ἕνα παλληκαρᾶν ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, φουντωμένον καὶ φουσκωμένον νὰ μοῦ κατακουρελιάζῃ τὸ πάθος... Πρόσεχε νὰ συμφωνοῦν τὰ σχήματα μὲ τὰ λόγια καὶ τὰ λόγια μὲ τὰ σχήματα... Ὁ σκοπὸς τοῦ θεάτρου εἶνε νὰ κρατῇ τρόπον τινὰ καθρέπτην εἰς τὴν φύσιν... Ὁ, μ' ἔτυχε νὰ ἰδῶ ἠθοποιούς νὰ παριστάνουν καὶ νὰ χειροκροτοῦνται, ἐνῶ δὲν εἶχαν ὕψος ἢ σχῆμα οὔτε χριστιανῶν. Θεέ μου συγχώρησέ με, οὔτε εἰδωλόατρον, οὔτε ἀνθρώπου. Καὶ ἐκροδόνοντο καὶ ἐξεφώνον ὡσάν νὰ τοὺς ἄφησε μισοπελεκημένους κανεὶς λεπτοῦργὸς τῆς φύσεως. Τόσον αἰσχρὰ ἐμμοῦντο τὴν ἀνθρωπότητα!

**
**

Ἐνεγράφησαν 50 μαθηταί. Συνετάχθη κανονισμὸς τῆς Δραματικῆς σχολῆς καὶ τακτικὸς διδάσκαλος αὐτῆς προσελήθη ὁ Λεκατσᾶς.

Ὁ Λεκατσᾶς διειρήνη ἀκόμη τὸ γόητρον τοῦ μακρόθεν ἐλθόντος ἐρμηνεύς τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ μαθόντος τὰ μυστικά του εἰς τὴν χώραν του, εἰς τὴν γλῶσσάν του.

Εἶχε πιστευθῆ, ἐπὶ τινὰ καιρὸν, ὡς ὁ ἀνακαινιστῆς τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου. Εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ πρακτικὴ ἀσκησις· μέλη δὲ τοῦ Συλλόγου ἀνέλαβον τὰ λοιπὰ μαθήματα. Ὁ Ἄγγελος Βλάχος ἀνέλαβε τὰ μαθήματα τῆς ὑποκριτικῆς ἀναγνώσεως, ὁ Σπ. Λάμπρος τὴν ἱστορίαν τοῦ θεάτρου, ὁ Ἀριστομένης Προβελέγγιος τὴν ἀνάλυσιν δραμάτων, ἐγὼ δὲ αἰσθητικὴν, ἰδίᾳ ἐν σχέσει πρὸς τὸ δράμα.

Ἡ σχολὴ ἔζησεν ἀρκετὸς μῆνας.

Ἐνθυμοῦμαι, ὑπὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς μιάς λάμπας, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, μορφὰς τινὰς καθήμενας ἐπὶ παρατεταγμένων καθελῶν καὶ ἕνα ἀπὸ ἡμᾶς ὀμιλοῦντα ἀπὸ τοῦ δήματος πρὸς τὰς μορφὰς ἐκείνας ὡς πρὸς σκιάς. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι αἱ σκιάι ἔγειναν ἀραιότεραι, ἕως ὅτου

ἐξηφανίσθησαν. Ὅπως δὲ ἀόριστος μοι μένει ἡ αἰτία τοῦ θανάτου τῆς Σχολῆς, ἡ ἀνάμνησίς της ἀφυπνίζει ἐντός μου κατὶ ὡς πένθος διὰ προσφιλεῖ ὑπαρξίν ἀποθανούσαν χωρὶς νὰ ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς τὸ διατί...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΑΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Ἐδέχθη μετὰ τοῦ προσήκοντος σέβας τὴν «παρα τῆς προσκυνητῆς μοι Πανιερότητος κατα τὴν «κγ' τοῦ παρελθόντος μηνος σταλθεῖσαν μοι εὐχετικὴν «τῆς ἀφ' ἧς εὐαγγελισθεὶς πρὸς καταρτισμὸν τοῦ «ὑπ' αὐτῆς παιμαιομένου λαοῦ εὐχαρῆν υπερμετρῶς. «Ἐλυπηθῆν ὅμως ὄχι ὀλιγώτερον, ἀφ' οὐ εἶδον ὅτι «ἐκατηγορηθῆν πρὸς αὐτὴν τασουτον ἀποτομῶς, ἐν «τῇ διαφθεῖρειν δηλ. τοὺς μαθητὰς καὶ ἂν το κα- «κὸν ἦν ἀπροσδόκητον καὶ ἀγνωστον τὸ οἰ' αὐ, ἢ «λύπη ἤθελεν ὑπαρξεί ἀσυγκριτῶς μεγαλειότερα. Ἐυ- «ρεθῆν λοιπὸν, ὡς οὐκ ἠδουλομην, μεταξὺ οὐο κα- «κῶν· ἢ νὰ μὴν ἀποκριθῶ εἰς τὴν προσκυνητῆν μοι «αὐτῆς ἐπιστολῆν, καὶ νὰ καταοικασθῶ ὡς παρη- «κοσ, ἢ ἀποφεύγων τοῦτο νὰ γείνω κατήγορος, πράγ- «μα ἐναντίον καὶ τοῦ χαρακτήρος μου καὶ τοῦ επαγ- «γελματός μου. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐοὶν κακοῖν προκειμε- «νῶν τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον, καὶ ἐπειδὴ ἡ φύσις ἐ- «νέβαλε νομον ἀμεταδλητον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀν- «θρώπου πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, πρέ- «πον ἐστὶν νὰ ἀποφύγῃ τὴν οὐοπῆν.

«Ἰάκωβος τὸνομα (ὅστις ἤδη οἰκεῖ παρ' ὑμῖν) ἀ- «σκητῆς τὸν τρίδυνα καὶ πνευματικὸς τὸ ἐπάγγελμα, «ἐφθασεν εἰς τα ὡσε' ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἰρω- «αοος, τίνοσ ἐνεκεν ἦλθεν εἰς τα ὡδε, διὰ τὴν Σμύρ- «νην, ἀπεκρίθη, εἰμι, ἐν ᾧ ἔφερε συστατικὰ γράμ- «ματα πρὸς τὸ μείναι πνευματικός, ἐμείνεν ὡς ἐζη- «τει. Ἐγὼ βιασθεὶς ὑπο τῶν ἐνταυθα ἐξεφώνησα λο- «γον, καὶ οὗτος ἦν περὶ ἀγάπης, ἐνθα ἦν παρὼν ὁ «Ἁγιος Ἰρωάδος καὶ οἱ διασκαλοὶ τῆς πόλεως, ἀν- «δρες οἴηλα δὴ πεπαιδευμένοι. Ὑπόσον ἐράνη τοῖς «πᾶσιν ἀρετὸς καὶ ἴσως καρποφόρος, εὐκολον εἶναι «νὰ τὸ μαθῆ τις παρὰ τοῦ Ἁγίου Ἰρωάδος. Μετὰ «μῆνας τρεῖς ἤρξατο οὗτος ὁ σεβασμὸς ἀνὴρ νὰ δι- «ασπέρη ἐν τῇ πόλει ὅτι, ὄν ἐγὼ ἐξεφώνησα λόγον, «οὐκ ἦν περὶ θείας ἀγάπης, ἦν περὶ σαρκικῆς, του- «τέστι περὶ πορνείας, ὁ ἐστὶ περὶ τοῦ διαφθεῖρειν τοὺς «ἀνθρώπους κατὰ τὰ ἦθη. Ὡστε ἐκατηγόρει ἐκείνον «τὸν ὁποῖον εἰς τὴν ἐκφώνησιν ἐπήγει. Ὑποσον μοῦ «ἦψατο οὗτος ὁ λόγος εὐκολον εἶναι νὰ τὸ μαθῆ τις «παρὰ τοῦ Ἁγίου Ἰρωάδος· ἂν στοχασθῆ τις βάλ- «λων ἑαυτὸν εἰς τὸν τόπον μου, ἐξήτησα κρίσιν· νὰ «στεῖλω λέγω τὸν λόγον εἰς τὸν προκάτοχόν της «πρὸς τὴν τοῦτο ἀνάκρισιν· καὶ τέλος ἐσυκατάνευ-

«σα νὰ γένῃ ἡ κρίσις παρὰ τῇ Ἁγίῳ Ἰρωάδος. Αἱ «μεσιτεῖαι ὁμοῦ τῶν Προεστῶτων μὲ ἐμπόδιον τοῦ «ἐπιχειρήματος. Ἐγὼ διὰ τὴν ἀνακωχὴν τῶν μα- «θημάτων, ἀνεχώρησα ἐντεῦθεν. Φθάσας εἰς τὰ «ὄδε ὁ Ἁγιος Ἰρωάδος καὶ μαθὼν τὰ τούτου κατορ- «νύματα, ταῦτα ἦσαν πάμπολλα καὶ πολυειδῆ, τὸν «ἐδίωξεν ἐντεῦθεν. Ἄν ἡ φρόνησις τοῦ Ἁγίου Ἰρωά- «δος δὲν ἐπρολάμβανε τὸ πρᾶγμα, ἤθελεν ἰδῆ τις «θρήνων ἀξία πράγματα!

«Σημειώσεως ἐστὶν ἀξίον α'. ὅτι οὗτος ὁ σεβασμὸς «ἐξεφώνησε μετὰ ἀναθεματος, ὅτι οὔτε εἶπεν οὔτε «ἐφαντάσθη τι κατ' ἐμοῦ· β'. ὅτι ἐδέχθη ἀφορισμὸν «παρὰ τοῦ Ἁγίου Ἰρωάδος πρὸς τὸ μὴ εἰπεῖν τι «κατ' ἐμοῦ, ἐν ᾧ δηλ. ἔφερε τετράδιὰ τινὰ γραμμένα «ὑπ' αὐτοῦ κατ' ἐμοῦ, ὡς αὐτὸς εἶπεν εἰς τινὰς, καὶ «ἀτίνα, ὡς ἐμάθομεν ἐφθασεν εἰς Κων/πολιν.

«Οὗτος ὁ ἀσκητῆς ἀναχωρῶν ἐντεῦθεν, ἐζήτη «πλοῖον διὰ οὐδὲν μέρος, εἰμὴ διὰ τὸν Ἄθωνα διὰ «νὰ ἀποφύγῃ ἴσως τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου. Ἐπει- «δὴ ὁμοῦ καὶ ἐντεῦθεν ἀπετύγχανε τοῦ σκοποῦ, ἐ- «διασθῆ, ἵνα ἀποπλεύσῃ εἰς Διον, ἐνθα δηλ. ἐγίνω- «σκεν, ὅτι ἦν ἀνὴρ κακῶς ἔχων πρὸς με (ἐκ τοῦ «διότι βέβαια ἐδλεπε τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς πῶς ἐγκα- «ταλίμπανον αὐτὸν καὶ ἤρχοντο εἰς τὴν τῶν Κουδω- «νίων Σχολῆν. Σημεῖον δὲ τῆς τοιαύτης διαθεσεως τοῦ «ἀνδρός, ὅτι οὐκ ἐπαύσατο ἀπὸ τοῦ οἰαπέμπειν ἐπι- «στολας ἀνυπογράφως καὶ κατ' ἐμοῦ καὶ κατὰ τῆς «Σχολῆς).

«Ἐκείθεν ὡς φαίνεται ἀποτυχῶν πλοίου διὰ τὸν «Ἄθωνα, ἐφθασεν εἰς Κων/πολιν πρὸς τὸ συρράφαι «κατ' ἐμοῦ ὀράματα. Οὐκ ἐστὶν, ὅστις ἦλθεν ἐκ «τοῦ Ἄθωνος, καὶ οὐ κατελεξε τοῦτο τοῦ σεβασμίου «ἀνδρός. Λέγεται ὅτι, πρὶν νὰ δεχθῆ τὸ ἀξίωμα τῆς «Ἰερωσύνης ἐκτέλει τα τῆς ἰερωσύνης· ὅτι, δι' α' «ἐστὶν αἰσχρὸν καὶ λέγειν, ἀπειρῆται τῆς ἐκτελέ- «σεως τῶν θεῶν μυστηρίων· καὶ τῇ ὄντι οὕτω ποιεῖ «ὅτι ἐξεφώνησεν ἀλλάξαι τὸ φύλλον, ὁ ἐστὶ μεθερ- «μηνευομενον, ἀρνηθῆναι ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων «ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν υἱὸς Θεοῦ καὶ ὁμολογήσαι ὅτι «πίστις ἀληθῆς εἶναι ὁ Μωαμετισμός· ὡστε πρὸς «τὸ ἀποφυγεῖν τοὺς ραβδισμοὺς ὑπο τῶν παιερῶν, «ἐφυγε βίαιως ἐκ τοῦ Ἄθωνος· ὅτι, ὅτι... Ἐἰ δὲ «καὶ παρεμπίπτει δισταγμὸς τις εἰς τὰ λεγόμενα, μι- «κρά τις ἐπιστολὴ μετὰ ἀφορισμοῦ πρὸς τοὺς εἰς τὸν «Ἄθωνα Κοτλομουσιανούς ἤθελε φέρεται τὸ πρᾶγμα ἐ- «πέκεινα ἀποδείξεως. Καὶ ταῦτα μὲν ἐξ ἀκοῆς· τὰ «δὲ δι' ὀρασεῶς εἰσιν οὐχ ἦττον ὀλιγώτερα, χωρὶς ο- «μῶς νὰ ἐκθέσῃ τις τὸ συνεχὲς τῆς μεταλήψεως καὶ «ἀλλὰ ὅμοια, ἤθελεν εἶπῃ ὅτι ἐκφωνεῖτο ἀναφαν- «κῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τὸ, ὅποιος θέλει νὰ δημοσιεύσῃ «τὰ ἀμαρτήματα του, ὡς ὑπάγῃ εἰς τὸν ἀσκητῆν ο «ἐστὶ διαπραγμάτων ἀφήρει τὴν ἐσομολόγησιν καὶ «κατεδίωκε τὸ μοναχικὸν τάγμα. Ἦ νὰ κατηγορη- «ται λοιπὸν τις ὑπὸ τοιοῦτου δὲν εἶναι καθαρὸς παι- «νος; Ὅμοιος τὸν ὁμοῖον φιλεῖ, ἀναγκαίως καὶ ἀνό- «μοιος τὸν ἀνόμοιον μισεῖ. Ταῦτα λοιπὸν ἠθέλον «ληφθῆ ὡς ἀπόκρισις εἰς τὸ, ἠκούσαμεν μετὰ πλη- «ροφῆρας καὶ ἐβεβαιώθημεν.

MAXIME GORKY

Ο ΧΑΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ

(μετάφρασις Κ. Χ. Π.)

«Έξουσε μιὰ φορά εἰς τὴν Κριμαία ὁ Χάνης Μασσολάιμα-ἔλ-Ἀσσάβ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἓνα υἱόν, τὸν Τολαίικ-Ἀλγκάλλα».

Ἄκουμπισμένοι ὅτῳν καστανόχρωμο κορμὸ μιᾶς κουμαριᾶς, ἓνας φτωχὸς τυφλὸς ἐπαίτης, ἓνας Ἰάρταρος ἄρχισε ἔτσι τὴν διήγησί του, μιὰ παλαιὰ παραδοσι τῆς πλουσίας εἰς ἀναμνήσεις χερσονήσου. Τριγύρω τοῦ ἀφηγητοῦ, ἐπάνω εἰς τῆς πέτρας—συντρίμματα τοῦ παλατιοῦ τοῦ Χάνη, ποῦ εἶχε καταστρέψῃ ὁ χρόνος—ἐκάθητο ἕμιλος Ταρτάρων μὲ ἀνοικτόχρωμους χιτῶνας, μὲ σκούφους χρυσοπαρυφασμένους. Τὸ βράδυ προχωροῦσε καὶ ὁ ἥλιος κατέβαινε σιγά-σιγά πρὸς τὴν θάλασσαν· αἱ κόκκιναι ἀκτίνες του διεπέρασαν τὴν σκοτεινὴν μάζαν τῆς πρασινάδας, ποῦ περιέβαλλε τὰ ἐρείπια καὶ ἐκηλίδωσαν μὲ αἶμα τοὺς λίθους, ποῦ ἐκάλυπτε θρόνον καὶ περιέπλεκεν ὁ κισσός.

Ὁ ἄνεμος βογκοῦσε εἰς τὸ ἀδιάδατο δάσος τῶν γηραιῶν πλατάνων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰ φύλλα των ἐφιθύριζαν, ὡσάν νὰ ἔρρεαν εἰς τὸν ἀέρα ἀόρατα βράκια.

Ἡ φωνὴ τοῦ πτωχοῦ ἐπαίτου ἦτον ἀδύνατη καὶ ἔτρεμε καὶ ἡ πέτρινη φυσιογνωμία του ἀντανάκλουσε μόνην τὴν ἡρεμίαν εἰς τὰς ρυτίδας τῆς· τὰ γνωστὰ λόγια ἔρρεαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο καὶ ἐμπρὸς εἰς τοὺς ἀκροατάς, ἐξετυλίσσετο μιὰ εἰκὼν τῶν περασμένων ἡμερῶν, τῶν πλουσιῶν εἰς ἀναμνήσεις.

«Ὁ Χάνης ἦτο γέρον, ἐξηκολούθησεν ὁ τυφλός· ἀλλὰ εἰς τὸ χαρέμι του ὑπῆρχαν πολλαὶ γυναῖκες. Ἀγαποῦσαν τὸν γέροντα, διότι τὰ πύρινα τοῦ χάδια ἦσαν γεμάτα δύναμι καὶ φωτιὰ καὶ αἱ γυναῖκες ἀγαποῦν πάντοτε ἐκεῖνον, ποῦ γνωρίζει νὰ θωπεύῃ, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃ λευκὴν τὴν κόμη, ἔστω καὶ ἂν τὸ πρόσωπόν του εἶνε ρυτιδωμένον—ἡ ὠραιότης ἐγκρατεῖται εἰς τὴν δύναμι καὶ ὄχι εἰς τὸ τρυφερόν δέρμα καὶ εἰς τὸ ροδοκόκκινο χρῶμα τῶν παρειῶν.

«Ὅλες ἀγαποῦσαν τὸν Χάνη, καὶ ἐκεῖνος ἀγαποῦσε μιάν ἀπὸ ἄλλες, ποῦ κατήγετο ἀπὸ Κοζάκους—ἀπὸ τὰς στέππας τοῦ Δνεΐπερ—καὶ τὴν προτιμοῦσε ἀπὸ τὰς ἀδελφάς τῆς τοῦ χαρεμιῦ, τοῦ μεγάλου τοῦ χαρεμιῦ, ὅπου ὑπῆρχαν τριακόσιες γυναῖκες ἀπὸ διάφορα μέρη· καὶ ἄλλες ἦσαν ὠραῖες ὡσάν τάνθη τῆς ἀνείξεως καὶ ἄλλες ἦσαν εὐχάριστες.

«Ὁ Χάνης εἶχε διατάξῃ νὰ τοὺς ἐτοιμάζουσαν τὰ καλύτερα φαγητὰ καὶ τοὺς ἐπέτρεπε πάντα νὰ χορεύουσαν καὶ νὰ παίζουσαν. Ἀλλὰ τὴν Κοζάκη του, τὴν ἔφερε συχνὰ εἰς ἓνα πύργον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐφαίνετο ἡ θάλασσα καὶ ὅπου ὑπῆρχεν γι' αὐτὴν ὅ,τι χρειάζεται διὰ

νὰ εἶνε εὐτυχισμένη μιὰ γυναῖκα: ἔκτακτη τροφή, διαλεχτὰ ὑφάσματα, χρυσοὶ, πολυτιμὲς πέτρας ὄλων τῶν χρωμάτων, μουσική, σπάνια πτηνὰ ἀπὸ μακρυνούσ τοπούς, πύρινα χάδια τοῦ ἐρωτευμένου Χάνη.

«Σ' αὐτὸν τὸν πύργον διεσκέδαζε μαζῇ τῆς ἡμέρας ὀλόκληρες καὶ ἐξεκουράζετο ἀπὸ τοὺς κόπους τῆς ζωῆς, βέβαιος ὅτι ὁ υἱὸς του Ἀλγκάλλα δὲν θὰ ἐξεύθετε τὴν φήμη τοῦ Χανάτου καὶ ὅτι ἀφ' οὗ θὰ ἐτριγύριζε σὰν λύκος μέσα εἰς τὰς ῥωσικὰς στέππας καὶ θὰ ἀφῆνε ὀπίσω του τρόμον καὶ τέφρα, πτώματα καὶ αἶμα, θὰ ἐπέστρεφεν ὅπως πάντοτε μὲ πλοῦσια λάφυρα, μὲ νέας γυναῖκας καὶ μὲ νέα δόξα.

«Μιὰ φορά, κατὰ τὴν ἐπιστροφή τοῦ Ἀλγκάλλα ἀπὸ μιάν ἐπιδρομὴν εἰς τὸ Ῥωσικὸν ἔδαφος, διωργάνωσαν ἑορτὲς πρὸς τιμὴν του, ἀγῶνας καὶ συμπόσια, καὶ ὅλοι οἱ μίρζα (1) τῆς νήσου ἦσαν παρόντες· ἐγυμνάσθησαν σκοπεύοντες μὲ βέλη τὰ μάτια τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἤπιαν ἄλλη μιὰ φορά εἰς τιμὴν τοῦ γενναίου Ἀλγκάλλα, τοῦ Ἀλγκάλλα, ποῦ ἦτον ὁ τρομὸς τῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ στήριγμα τοῦ Χανάτου. Καὶ ὁ γέρον Λανης ἦτον εὐτυχὴς οἷα τὴν δόξαν τοῦ υἱοῦ του. Ἦτον ὑπερηφανός, ὁ γηραιὸς, νὰ τὸν βλέπῃ τόσο ἀνδρεῖο καὶ νὰ ξεύρῃ ὅτι ἔταν θ' ἀπέθνησκε, τὸ Χανάτο θὰ περιήρχετο σὲ ἀσφαλῆ χέρια.

«Ἦτον εὐτυχὴς νὰ τὸ ξεύρῃ καὶ ἀποφασισμένος νὰ δεῖξῃ εἰς τὸ υἱὸν του τὴ δύναμι τῆς ἀγάπης του, τοῦ εἶπε ἐμπρὸς εἰς ὄλους τοὺς μίρζα καὶ τοὺς ἀρχηγούς τοὺς Ἰαρτάρους, μὲ τὸ κύπελλο εἰς τὸ χέρι:

«Εἶσαι καλὸς υἱός, Ἀλγκάλλα! Δόξα εἰς τὸν Ἀλλάχ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου ὡς εἶνε δοξασμένο!

«Καὶ ὅλοι ἐνώνοντες τῆς δυνατέτους τῶν φωνῶν ἠυλόγησαν τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου.

«Τότε ὁ Χάνης εἶπε:

«Ὁ Ἀλλάχ εἶνε μέγας! Ἐν ᾧ ζῶ ἀκόμα ἀνέστησε τὴ νεότητά μου στὸ σῶμα τοῦ γενναίου μου παιδιοῦ καὶ μὲ τὰ γερωνικά μου μάτια βλέπω, ὅτι, ὅταν ὁ ἥλιος θὰ ἔχῃ πλεον οὐσίην γι' αὐτὰ καὶ ὅταν τὰ σκουλήκια θὰ ἔχουν καταφάγῃ τὴν καρδιά μου, θὰ ζῶ πάντα διὰ τοῦ παιδιοῦ μου· τὸ χέρι του εἶνε ἀκλόνητο, ἡ καρδιά του θαρραλεὰ καὶ τὸ πνεῦμά του διαυγές... Γι' θέλεις νὰ λάβῃς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ πατρὸς σου, Ἀλγκάλλα; λέγε, καὶ θὰ σοῦ δώσω ὅ,τι θέλῃς.

«Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Χάνη δὲν εἶχεν ἀκόμη καλὰ καλὰ σβυσθῆ καὶ ὁ Τολαίικ Ἀλγκάλλα ἐσηκώθη καὶ μὲ τὴν φωτιὰ στὰ μαῦρά του μάτια, τὰ ὅμοια μὲ τὴν θάλασσα κατὰ τὴν νύκτα, καὶ τὸ βλέμμα πύρινο ὡσάν τὰ βλέμματα τοῦ ἀετοῦ τῶν ὀρέων, εἶπε:

—Δόσε μου τὴ βῶσσα σκλάδα, πατέρα καὶ κύριέ μου!

«Ὁ Χάνης ἐσιώπησε λίγες στιγμῆς, ἀκριβῶς ὅσο ἐχρειάζετο γιὰ νὰ καταστειλῇ τὸ ῥίγος τῆς καρδιάς του, καὶ ἀπήντησεν μὲ ὑψηλὴ καὶ σταθερὰ φωνή:

—Πάρε τὴν! Ἄς τελειώσῃ τὸ συμπόσιον καὶ θὰ εἶνε δική σου.

«Ὁ ἀνδρεῖος Ἀλγκάλλα ἀκτινοβόλησεν ὄλος, τὰ

(1) Τάρταροι πρίγκηπες.

ἀτένεια τοῦ μάτια ἐλαμψαν ἀπὸ μεγάλη χαρὰ, ἠγέρθη πανύψηλος καὶ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του:

—Ξέρω τί μοῦ δίδεις πατέρα καὶ κύριέ μου. Τὸ ξέρω.... Εἶμαι ὁ δούλος σου, ὁ υἱός σου. Πάρε τὸ αἷμά μου σταγόνα πρὸς σταγόνα· μὲ εἰκοσι θανάτους εἶμαι ἔτοιμος νὰ πεθάνω γιὰ σέ.

«Δὲν θέλω τίποτε, εἶπεν ὁ Χάνης καὶ τὸ λευκὸ του κεφάλι, τὸ στεφανωμένο ἀπὸ δόξα πολλῶν πολλῶν χρόνων καὶ μεγάλων κατορθωμάτων ἐγειρε πρὸς τὸ στήθος του.

«Τὸ συμπόσιον ἐτελείωσε καὶ οἱ δύο τους, σιωπηλοὶ βαδίζοντες ὁ ἓνας πλησίον τοῦ ἄλλου ἐξηλθον ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὸ χαρέμι.

«Ἡ νύκτα ἦτο σκοτεινὴ καὶ τὰ σύννεφα ἔκρυπταν τὸν οὐρανὸν μὲ ἓνα πυκνὸν τάπητα, πίσω ἀπὸ τὸν ὁποῖον, δὲν ἐφαίνετο οὔτε σελήνη, οὔτε ἄστρα.

«Πολλὴν ὥρα ἐδάδιον μὲς' ἐπὶ τὴν νύκτα ὁ πατέρας καὶ ὁ υἱός. Ὁ Χάνης Ἀσσάβ εἶπεν ἐπὶ τέλους:

—Ἡ ζωὴ μου οὐδὲν μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, ἡ γενναία μου καρδιά χτυπᾷ ὄλο ἀδυνατώτερα καὶ ἡ φωτιὰ τῆς ψυχῆς μου ἀποτεφρῶνεται λίγο λίγο. Τὰ πύρινα χάδια τῆς κοζάκης ἦσαν τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης τῆς ζωῆς μου.

«Πές μου, Τολαίικ, πές μου, σοῦ εἶνε τόσο ἀπαράιτητη, ἀληθινά; Πάρε ἓκατό, πάρε ὄλες μου τῆς γυναῖκες γι' αὐτὴν μόνην....

«Ὁ Τολαίικ Ἀλγκάλλα ἐσιώπησε καὶ ἀνεστέναξε.

—Πόσος καιρὸς μοῦ μένει ἀκόμη νὰ ζήσω; Μετρημένη εἶνε ἡ ζωὴ μου ἐπὶ τὴν γῆ. Καὶ ἡ τελευταία χαρὰ τῆς ζωῆς μου εἶνε ἐκεῖνη, ἡ νέα ἡ βῶσσα. Μὲ γνωρίζεις, μ' ἀγαπᾷ. Τώρα πλέον ποῦ θὰ μὲ λείψῃ, ποῖά θ' μ' ἀγαπήσῃ ἐμένα τὸν γέροντα, ποῖά λοιπόν; Καμμία ἀπὸ ὄλες μου τῆς γυναῖκες, Ἀλγκάλλα, καμμία!

«Ὁ Ἀλγκάλλα ἐξακολουθοῦσε νὰ σιωπᾷ.

— Πῶς θὰ ζήσω, ὅταν ξέρω ὅτι θὰ τὴν φιλῆς, ὅτι θὰ σοῦ ἀποδῶ τὰ φιλιὰ σου; Ἐμπρὸς εἰς τὴν γυναῖκα, δὲν ὑπάρχει πατέρας καὶ υἱός, Τολαίικ. Ἐμπρὸς εἰς τὴν γυναῖκα εἶμεθα ὄλοι ἄνδρες παιδί μου... Θὰ μὲ εἶνε λυπηρὸ νὰ τελειώσουσαν ἔτσι αἱ ἡμέρες μου... Θὰ προτιμοῦσα ὄλες ἢ παλαιὰς μου πληγὰς, ποῦ καλύπτουν τὸ σῶμά μου, ν' ἀνοιγαν πάλιν, ν' ἀφῆναν τὸ αἷμά μου ὄλο νὰ ρεῦσῃ Τολαίικ καὶ νὰ μὴ ἐπιζήσω σ' αὐτὴν τὴν νύκτα, υἱέ μου!

«Ὁ υἱὸς του ἐξακολουθοῦσε πάντα νὰ σιωπᾷ. Ἐστάθησαν ἐμπρὸς ἐπὶ τὴν θύρα τοῦ χαρεμιῦ καὶ μὲ τὸ κεφάλι γυρμένο στὸ στήθος ἐμειναν πολλὴν ὥρα σιωπηλοὶ ἐκεῖ. Ἡ νύκτα τοὺς περιέβαλλε καὶ τοὺς δύο, τὰ νέφη ἔτρεχαν στὸν οὐρανὸν καὶ ὁ ἄνεμος, συνταράσσων τὰ δένδρα, ἐφαίνετο ὡσάν νὰ τραγουδοῦσε γι' αὐτοὺς.

«—Τὴν ἀγαπᾷ ἀπὸ πολὺν καιρὸν, πατέρα, εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα μὲ γλυκεῖα φωνή.

«—Τὸ ξέρω,.... ἀλλὰ ξέρω ἀκόμη ὅτι δὲν σ' ἀγαπᾷ..., ἀπήντησεν ὁ Χάνης.

«—Ἡ καρδιά μου ξεσχίζεται ὅταν τὴν συλλογίζομαι.

«—Καὶ ἡ δική μου καρδιά, ἡ γηραιά μου καρδιά μὲ τί εἶνε γεμάτη τώρα;

«Καὶ πάλιν ἐσιώπησαν, ὁ Ἀλγκάλλα ἐστέναξε.

«Ὅστε, ὁ σοφὸς Μουλλάς μοῦ εἶπε λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν: ἡ γυναῖκα εἶνε πάντοτε κακὸν γιὰ τὸν ἄνδρα· ὅταν εἶνε ὠραία, διεγείρει τοὺς ἄλλους τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἀποκτήσουσαν καὶ ρίχνει τὸν ἄνδρα τῆς στῆς μαρτύρια τῆς ζηλοτυπίας· ὅταν εἶνε ἀσχημὴ, ὁ ἄνδρας τῆς ἐπιθυμῶν τὰς ἄλλας, ὑποφέρει· καὶ ἂν δὲν εἶνε οὔτε ἀσχημὴ, οὔτε ὠραία, ὁ ἄνδρας τὴν κίμνει ὠραία καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἐνοήσῃ ὅτι ἠπατήθηκε, ὑποφέρει ἐξ αἰτίας τῆς.

«—Ἡ σοφία δὲν εἶνε φάρμακον κατὰ τῶν πόνων τῆς καρδιάς..., εἶπεν ὁ Χάνης.

«—Ἄς λυπηθοῦμεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, πατέρα! Ὁ Χάνης ἐσήκωσε τὸ κεφάλι καὶ λυπηρὰ ἐκύταξε τὸν υἱὸν του.

«—Ἄς τὴν θανατώσωμεν... ἐπρόφερον ὁ Τολαίικ.

«—Ἀγαπᾷς τὸν ἐαυτό σου περισσότερο ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐμένα, ἐφιθύρισεν ὁ Χάνης σκεπτικῶς.

«—Ἀλλὰ καὶ σύ....

«Καὶ πάλιν ἐσιώπησαν.

«—Ναὶ καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Χάνης μελαγχολικά.

«Ἡ λύπη τὸν εἶχε κάμη ὡσάν μικρὸ παιδί.

«—Λοιπὸν θὰ τὴ θανατώσωμεν;

«—Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὴ δώσω! δὲν μπορῶ, ἀνέκραξεν ὁ Χάνης.

«—Καὶ ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ πειὰ νὰ ὑποφέρω, ξερίζωσέ μου τὴν καρδιά ἢ δόσε μοῦ τη...

«Ὁ Χάνης ἐσιώπησε.

«—Ἄς τὴν ρίψωμε ἀπὸ τὸ βουνὸ εἰς τὴ θάλασσα!

«—Ἄς τὴν ρίψωμε ἀπὸ τὸ βουνὸ εἰς τὴ θάλασσα, ἐπανάλαβε ὁ Χάνης ὡσάν ἠχὼ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ του.

«Εἰσηλθον εἰς τὸ χαρέμι, ὅπου ἐκοιμάτο ἤδη, ἐξαπλωμένη κατὰ γῆς, ἐπάνω σ' ἓνα πολυτελὴ τάπητα. Ἐστάθησαν ἐμπρὸς τῆς καὶ τὴν ἐθαύμασαν πολλὴν, πολλὴν ὥρα. Δάκρυα ἔρρεαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ γηραιοῦ Χάνη, ἔπεφταν ἐπὶ τὴν ἀσημένια του γενειάδα καὶ ἐκεῖ ἐλαμψαν ὡσάν μαργαριτάρια· ἐν ᾧ ὁ υἱὸς του μὲ σπινθηροβολοῦντα μάτια συνεκρατοῦσε τὸν ἐαυτὸν του, τρίζων τὰ δόντια.

Ἄνοιξε τὰ μάτια, καὶ ἐνόμισες ὅτι κύκνοι ἀνθίσαν στὸ τρυφερὸ καὶ ῥόδινο ὡσάν τὴν αὐγὴν πρόσωπό τῆς!

«Δὲν εἶδε τὸν Ἀλγκάλλα καὶ ἔτεινε τὰ ροδοκόκκινα χεῖλη τῆς πρὸς τὸν Χάνη:

«—Φίλησέ με, ἐδῶ, ἀετέ μου!

«—Σήκω, θὰ ἐλθῆς μαζῇ μὲς, τῆς εἶπε γλυκὰ ὁ Χάνης...

«Τότε ἀντελήφθη τὸν Ἀλγκάλλα καὶ τὰ δάκρυα στὰ μάτια· τοῦ ἀετοῦ τῆς ἦτο ἐξυπηνη καὶ ἐνόησε ὄλα.

«—Ἐρχομαι, εἶπεν, ἐρχομαι. Οὔτε τοῦ ἐνός, οὔτε τοῦ ἄλλου, ἔτσι ἀπεφασίσατε. Ἐτσι πρέπει: νὰ ἀποφασίζουσιν οἱ ἄνδρες οἱ καρτερόψυχοι, σὰς ἀκολουθῶ.

«Σιωπηλά και οι τρεις διηυδύνθησαν πρὸς τὴν θάλασσα. Ἐβάδιον ἀπὸ στενὰ μονοπάτια ὁ ἀνεμος φυσούσε μὲ θέρυβο καταιγίδος. Ἦτο λεπτοκαμωμένη ἢ νέα κέρη, ἐκυράσθηκε ὕστερο ἀπὸ λίγο, ἀλλ' ἦτο ὑπερφάνος και δὲν τοὺς εἶπε τίποτε.

«Καὶ ἔταν ὁ υἱὸς τοῦ Χάνη παρετήρησεν ὅτι ἐμεινεν ὀπίσω, τῆς εἶπε :

«— Φεβραῖαι ;

«Τὸ βλέμμα τῆς ἐξετέξευσε τὸν κεραυνὸ και τοῦ ἔδειξε τὸ ματωμένο πόδι τῆς.

«— Θὰ σὲ φέρω εἰς τὰ χέρια μου τῆς εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα και τῆς ἀνοίξε τὴν ἀγκάλη του. Ἄλλ' αὐτὴ περιέβαλε τὸν λαιμὸ τοῦ γηραιοῦ ἀετοῦ τῆς. Ὁ Χάνης τὴν ἐσῆκωσε σὺν πτερὸ στοὺς βραχίονάς του και τὴν ἐβάσταζε. Τότε ἐκείνη ἀπεμάκρυνε τοὺς κλώνους ἀπὸ τὸ πρόσωπό του και ἀπὸ τὰ μάτια του. Ἐβάδιον πολλὴν ὥραν και νὰ ἐπὶ τέλους ἤκουσαν τὸν μακρυνὸ θέρυβο τῆς θαλάσσης.

«Τότε ὁ Τολαῖκ — ἐβάδιζεν ὀπίσω τους στο μονοπάτι — εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του :

«— Ἀφῆσέ με νὰ περάσω ἐμπρός, ἀλλέως μοῦ ἐρχεται νὰ σὲ μαχαίρωσω.

«— Πέρασε ἔμπρός, ὁ Ἀλλάχ θὰ σὲ ἀπαρηθῆ γ' αὐτὴ σου τὴν ἐπιθυμία ἢ θὰ σὲ συγχωρήσῃ — ἄς γίνῃ τὸ θέλημά σου! — ἐγὼ, ὁ πατέρας σου, σὲ συγχωρῶ. Ἐέρω τί εἶνε ν' ἀγαπᾷ κανεῖς.

«Νὰ ἐπὶ τέλους, ἐμπρός τους ἡ θάλασσα βαθεῖα, μαύρη, ἀτελειώτη. Τὰ κύματα φάλλουν ὑπόκωφα στοὺς πρόποδας τοῦ βράχου! ἐκεῖ κάτω σκοτάδι, κρύο, τρόμος.

«— Χαῖρε, εἶπεν ὁ Χάνης και ἐφίλησε τὴ νέα.

«— Χαῖρε, εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα και ἐκλινε τὸ κεφάλι του.

«Ἐκείνη ἐκύτταξε πρὸς τὰ ἐκεῖ κάτω, ὅπου ἐφαλλαν τὰ κύματα και ὀπισθοχώρησε σφίγγουσα τὰ χέρια πρὸς τὸ στήθος.

«— Ρίξτε με!... τοὺς εἶπε...

«Ὁ Ἀλγκάλλα ἐξέτεινε τὰ χέρια του, ἀλλὰ δὲν ἤμπόρεσε παρὰ νὰ ἀναστενάξῃ, και ὁ Χάνης τὴν ἐπῆρε εἰς τὴν ἀγκαλιά του, τὴν ἐσφιγξε μὲ δύναμι εἰς τὸ στήθος του, τὴν ἐφίλησε και ἀφ' οὗ τὴν ἐσῆκωσε πᾶνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὴν ἐρριξε ἀπὸ τὸ βράχο εἰς τὸ βράθυρο.

«Τὰ κύματα ἐσπαζαν και ἐφαλλαν μὲ τέτοιο θέρυβο, ὥστε οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν ἤκουσαν τὴν πτώσιν τῆς εἰς τὴν θάλασσαν. Οὔτε μία φωνή. Τίποτε. Ὁ Χάνης ἐρρίφθηκε ἐπάνω στο βράχο και ἐκύτταξε σιωπηλά ἐκεῖ κάτω, μέσα στὰ σκότη και στήν ἀβυσσο, ἐκεῖ, ὅπου ἡ θάλασσα συνεχέτο μὲ τὰ νέφη, ἀπ' ἔπου, συνωθούμενα, ἤρχοντο τὰ κύματα και ὁ ἀνεμος, ποῦ ἀνέμιζε τὴν λευκὴ γενειάδα τοῦ Χάνη. Ὁ Τολαῖκ ἐστέκετο ὄρθιος και ἐσκέπαζε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια του, ἀκίνητος και σιωπηλὸς σὺν λίθος. Ὁ καιρὸς περνοῦσε και τὰ σύννεφα τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο ἐφρευαν στὸν οὐρανὸ, καταδιωκόμενα ἀπὸ τὸν ἀνεμο. Ἦσαν κατάμαυρα και βαρεῖα σὺν τὰς σκέψεις τοῦ γέροντος Χάνη, ποῦ εἶχε ἐκπλωθῆ ἐπάνω εἰς τὸν παραθαλάσσιο βράχο.

«— Πᾶμε, πατέρα, εἶπε ὁ Τολαῖκ.

«— Περίμενε, ἐπιθύρησε ὁ Χάνης, ὁ ὅποιος ἐφαίνετο σὺν νὰ ἤκουε κατὶ.

«Πέρασε λίγη ὥρα πάλι και τὰ κύματα ἐξακολουθοῦσαν νὰ σπάζουν και ν' ἀναπηδοῦν και ὁ ἀνεμος σείων μὲ ἔρμη τὰ δένδρα, ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν βράχων.

«— Πᾶμε πατέρα...

«— Περίμενε λίγο...

«Πολλὲς φορές ὁ Τολαῖκ Ἀλγκάλλα ἐπανέλαβε αὐτὰ τὰ λόγια :

«— Πᾶμε, πατέρα...

Ὁ Χάνης δὲν ἐκουνοῦσε ἀπὸ τὴ θέσι του, ὅπου τὴν δὲ εἶχε χάσῃ τὴν εὐτυχία τῶν τελευταίων του ἡμερῶν.

«— Πᾶμε...

«Ἐφυγαν, ἀλλ' ὕστερο ἀπ' ὀλίγο ὁ Χάνης ἐσταμάτησε.

«— Ἀλλὰ ποῦ πηγαίνω; Για ποῖο σκοπὸ Τολαῖκ; ἐρώτησε τὸν υἱὸ του. Γιατί νὰ ζῶ τώρα, ἀφ' οὗ ὅλη μου ἡ ζωὴ ἦτον αὐτὴ; Εἶμαι γέρον, κανεῖς δὲν θὰ μ' ἀγαπήσῃ πειὰ, και ἂν κανεῖς δὲν μ' ἀγαπᾷ, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ζῶ.

«— Ἐχεις τὴν δόξα και τὰ πλοῦτη, πατέρα....

«— Δὸς μου ἕνα και μόνο τῆς φιλι και πάρε τα εἰς ὅς ἀντάλλαγμα. Αὐτὰ εἶνε νεκρὰ πράγματα ὁ ἔρωσ μόνον τῆς γυναικὸς εἶνε ζωὴ! Χωρὶς αὐτὸν τὸν ἔρωτα, ὁ ἀνθρωπος δὲν ἔχει τὴ ζωὴ, ἀπεγυμνώθη ἀπὸ εἰλα, και τρισάθλια θὰ εἶνε αἱ ἡμέραι του! Χαῖρε, υἱὸ μου, ἡ εὐλογία τοῦ Ἀλλάχ ἄς σὲ παρακολουθῆ κάθε ἡμέρα και κάθε νύκτα τοῦ βίου σου.

«Ὁ Χάνης ἐπέστρεψε πρὸς τὴ θάλασσα.

«— Πατέρα, εἶπεν ὁ Ἀλγκάλλα, πατέρα!...

«Καὶ δὲν ἤμπόρεσε νὰ πῆ τίποτε περισσότερο, διότι δὲν μπορεῖ κανεῖς νὰ πῆ τίποτε εἰς τὸν ἀνθρωπον, εἰς τὸν ὅποιον ὁ θάνατος μειδιζ, δὲν μπορεῖ νὰ πῆ τίποτε ποῦ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς.

«— Ἀφῆσέ με.

«— Ὁ Ἀλλάχ!

«— Ἐέρει....

«Μὲ βιαστικὰ βήματα ὁ Χάνης ἐπλησίασε τὴν ἀβυσσον και ἐρρίφθηκε μέσα. Ὁ υἱὸς του δὲν τὸν ἤμπόρεσε, δὲν πρόφθασε. Καὶ πάλι δὲν ἀκούσθηκε τίποτε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, οὔτε μία φωνή, οὔτε ὁ θέρυβος τῆς πτώσεως τοῦ Χάνη μόνον τὰ κύματα, ἐξακολουθοῦσαν νὰ θραύονται και νὰ ἀναπηδοῦν και ὁ ἀνεμος νὰ ψάλλῃ ἄγρια τραγούδια.

«Ὁ Τολαῖκ Ἀλγκάλλα ἐκύτταξε πολλὴν ὥραν τὴ θάλασσα και εἶπεν ἐπὶ τέλους δυνατὰ :

«Ἀλλάχ! Δὸς μου μιὰ τόσο σταθερὴ καρδιά!

«Και ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖ τὴ νύκτα.

«Ἔτσι ἐχάθη ὁ Χάνης Μασσολάμα ἐλ-Ἀσσοάδ και ὁ Τολαῖκ Ἀλγκάλλα ἐγινε Χάνης τῆς Κριμαίας...»

Γρηγόριος Μαρασλῆς.— Εἰς βαθὺ πένθος ἐδύθησε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὁ ἐξ Ὀδησσοῦ ἀγγελθεὶς θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἑθνικοῦ Εὐεργέτου και Μαικίνα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Γρηγορίου Μαρασλῆ. Ὁ μεταστὰς κατήγετο ἐκ τινος χωρίου τῆς Φιλιππουπόλεως ὀνόματι Μαρᾶς, ἐξ οὗ και τὸ ἐπώνυμόν του, ἦγε δὲ ἡλικίαν 75 περίπου ἐτῶν.

Τὸ ὄνομα τοῦ Γρηγορίου Μαρασλῆ εἶναι γνωστὸν ἀνα τὸν Ἑλληνισμὸν σύμπαντα τόσον διὰ τὰ ἀκραιφνῆ ὑπὲρ τῆς πατρίδος αἰσθήματα αὐτοῦ, ὅσον και διὰ τὰς μεγάλας ὑπὲρ ἑθνικῶν και ἰδιωτικῶν ἀναγκῶν δωρεὰς του.

Ὁ ἐν Παρισίοις δύνδεσμος πρὸς ἄμυναν τῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Διάλεξις τοῦ κ. Berl.— Ὁ δημοσιογράφος κ. Alfred Berl ὤμιλησε περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του ταῦτη ὁ κ. Berl ἐστιγμάτισε ὀριμῶς τὰς βιαιοπραγίας τῶν Ρωμούνων και Βουλγάρων, δι' ἀκαταμαχίτων δὲ παραδειγμάτων ἀπέδειξε τὴν εὐγένειαν και τὴν ἐκπολιτιστικὴν δρασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ὁ κ. Berl ἐπιθυμῶν νὰ εἶναι ἀμερόληπτος εἰς τὰς κρίσεις, ἀνέφερεν ἐλατιώματά τινα εἰς τὴν ἐν γένει πρόοδον τῆς Ἑλλάδος, τονίσας ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος πρέπει συντόμως νὰ ἐπιληθῆ τῆς στρατιωτικῆς και ναυτικῆς αὐτοῦ ἀναδιοργανώσεως, ἂν μὴ θέλῃ, ἵνα ἡμέραν τινα εὐρεθῆ ἐνώπιον τετελεσμένων γεγονότων, τὰ ὅποια πολὺ θὰ βαρύνωσι διὰ τὸ μέλλον του.

Διάλεξις τοῦ κ. Reinach.— Ὁ γνωστὸς ἀρχαιολόγος κ. Reinach ὤμιλησε περὶ τῆς φροντίδος τὴν ὅποιαν ἀνέκαθεν κατέβαλεν ἡ Ἑλλὰς ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων, παρενεῖρε δὲ και φράσιν περὶ προσεχοῦς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Πανεπιστήμιος Διαγωνισμός.— Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Πανεπιστημίου ἀνεγνώσθη ἡ κρίσις διὰ τὸν ἐτήσιον Πανεπιστήμιον δραματικὸν ἀγῶνα.

Κατὰ τὸν συναγωνισμὸν αὐτὸν ὑπεβλήθησαν 40 ἔργα, ἐξ ὧν οὐδὲν ἐκρίθη ἀξίον βραβεύσεως. Ἐπαίνου μόνον ἠξιώθη τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπιμωρώνει» οὗτινος συγγραφεὺς εἶναι ὁ δημοσιογράφος κ. Καζαντζάκης ἐκ Κρήτης καταγόμενος.

Τὰ Χρονικά τοῦ Μορέως.— Εἰς τὸν διακεκριμέ-

νον βυζαντιολόγον μας κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου ἡ μὲν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν και τῶν Γραμμάτων ἀπένευσε βραβεῖον 500 φρ. μετὰ τοῦ τίτλου *lauréat de l' Institut*, ὁ δὲ Σύλλογος πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν Σπουδῶν μετάλλιον τιμῆς, διὰ τὸ ἐσχάτως δημοσιευθὲν σύγγραμμα αὐτοῦ «Περὶ τῶν Χρονικῶν τοῦ Μορέως», οὗτινος μακρὰν ἀνάλυσιν ἐδημοσίευσαν κατὰ τὸν παπελθόντα Ἰανουάριον αἱ «Ἀθῆναι». Τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας εἶνε ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Bordin, ἐδόθη δ' ἐφέτος εἰς τὸν Ἑλληνα ἐπιστήμονα, ὡς «συγγραφεὴ τοῦ καλλίστου ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ 1904 συγγραφέντων ἔργων ἐπὶ ὑποθέσεως ἀφορώσης εἰς τὴν Ἀνατολίην».

Νέα βιβλία.— Ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἀδερωφείῳ Γυμνασίῳ και τακτικοῦ συνεργάτου τῆς «Νέας Ζωῆς» κ. Ἀ. Μοσχίδου ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ «Ἀἴμωνος», τὸ Α'. τεύχος ἱστορικοῦ δοκιμίου τῆς νήσου ταύτης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1770.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Πρόγνωσις τοῦ καιροῦ.— Γνωστὴ ἡ λατρεία τῶν κατοικῶν τῶν πόλεων και τῶν ἐξοχῶν διὰ τὸ βαρόμετρον. Καταφεύγουν εἰς αὐτὸ ἐκάστην στιγμὴν ὅπως μάθωσιν ἐὰν πρέπει νὰ λάβουν μεθ' ἑαυτῶν τὴν ράβδον ἢ τὸ ἀλεξιβροχόν των.

Τὸ βαρόμετρον εἶναι, ἕως ἐδῶ, ὁ καλύτερος δείκτης τοῦ πιθανοῦ καιροῦ μικρᾶς διαρκείας· θὰ τὸ συμβουλευσῶνται πάντοτε, διότι, μὲ τὴν πρόγνωσιν μακρᾶς διαρκείας, αὐτὸ μόνον δύναται νὰ εἴπῃ ἐὰν ὁ τόπος ὅπου κατοικοῦν ἐυρίσκηται ἐπὶ τῆς ἀπειλουμένης ζώνης. Εἶνε φανερόν ὅτι γενικὴ πρόγνωσις δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ συγχρόνως εἰς ὀλόκληρον χώραν. Δὲν ὀρέχει παντοῦ ταυτοχρόνως.

Σπανίως τὸ βαρόμετρον δὲν παρέχει ὀφελίμους ἐνδείξεις. Συμβαίνει, ἐνίοτε, αἱ ἐνδείξεις του νὰ μὴ συμφωνοῦν μὲ τὴν πραγματικότητα. Τὸ βαρόμετρον εἶνε ὑψωμένον και ὅμως ὀρέχει εἶνε κατεβατόμενον και ὁ καιρὸς εἶνε θαυμαστός. Παράπονα τῶν παρατηρητῶν. Τὸ βαρόμετρον ἀπατᾷ. Ποῦ νὰ ἐμπιστευθῆ κανεῖς; Καὶ ἐκάστος κατηγορεῖ τὸ ὄργανον. Τοῦτο ὅμως εἶνε ἀδικία. Διότι, πρὸ παντός, εἶνε δείκτης τῶν πιέσεων αἱ ὅποια ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Ὅταν ἡ πίεσις ὀλιγοστεῖ, τοῦτο συμβαίνει διότι ρεῦμα ὑπερῶδες ἀνερχόμενον ἐλαττώνει τὴν πίεσιν και ὁ ἀῆρ, χάνων ἐκ τῆς διαλυτικῆς τοῦ ὕδατος δυνάμεως του, ἀφήνει τὸ ὕδωρ νὰ πέσῃ. Ἡ ὑψωσις δὲ τῆς πίεσεως προορχεται ἐκ τοῦ ὅτι ξηρὸν ρεῦμα κατερχόμενον αὐξάνει τὸ σημεῖον τῆς ἐμφορῆσεως τοῦ ἀέρος. Ὁ καιρὸς εἶνε καλός.

Ἀλλ' ἐνίοτε συμβαίνει ὁ κατερχόμενος ἀῆρ νὰ αὐξάνῃ τὴν πίεσιν, και ὅμως πίπτει ὀλίγη βροχή.

Τούτο προέρχεται διότι έπέρχεται έλαφή μεταξυ του κατερχομένου και άνερχομένου ρεύματος. Το βαρόμετρον δέν δύναται να προβλέπη την ιδιαίτεραν ταύτην περιπτώσιν. Το αυτό συμβαίνει, άντιστρόφως, όταν ταπεινούται ή άτμοσφαιρική πίεσις και ό ήλιος φλέγη. Το όργανον γίνεται ή ήχώ της άτμοσφαιρικής ταπεινώσεως· άλλ' ό άνθρ πιθανώς λίαν άπεξηραμμένος, δέν έπληρώθη άκόμη ύδρατμού· ό καιρός διατηρείται θαυμάσιος, άλλα συχνότερον μετατρέπεται επί τέλους εις βροχίν. Αύται είναι έξαιρετικά περιπτώσεις, θέτουσαι εις σύγχυσιν τους θαυμαστάς του βαρομέτρον. Η άλήθεια είναι ότι πρέπει κανείς να μάθη να ξενηγή τας μεταβολάς του, να ακολουθη μετά προσοχής τας προς τά εμπρός ή όπισω κινήσεις του, και, πρό πάντων, να μη άρκηται να έξακριδώνη άν ή βελόνη εύρίσκηται εις τόν καλόν ή μεταβλητόν, ή κακόν καιρόν, εις διαιρέσεις δηλαδή της πλακός έχούσας σχετικήν άξίαν.

Πολλοί αναρτώσιν εις τό παράθυρόν των θερμόμετρον. Ούτοι, προτού ένδυθώσι τό βαμβακερόν έπανωφόριόν των, παρατηροϋσι τό θερμόμετρον. Η συνήθεια είναι καλή. Άλλά, φαίνεται, άγνοοϋν ότι τό θερμόμετρον είναι επίσης προγνώστικόν του καιρού. Όταν τό βαρόμετρον κατέρχηται, τό θερμόμετρον άνέρχεται και, άμοιβαίως, άν άνέρχεται, τό θερμόμετρον κατέρχεται. Εάν δέν ύπάρχη άντίστροφος συμφωνία, δέν πρέπει να εμπιστευηται τις εις τας βαρομετρικάς ένδειξεις. Και άνευ της μετά του βαρομέτρον συγκρίσεως, μόνη ή πορεία του θερμομέτρον δύναται να χρησιμεύση διά την πρόγνωσιν του καιρού. Όταν τό θερμόμετρον κατέρχηται κανονικώς, ό καιρός βελτιούται. Εάν άνέρχηται πολύ ταχέως περι την μεσημβριαν, είναι σημείον βροχής.

Ούτω την 19 Φεβρουαριου, ήμέραν μεγάλης θύελλης, τό θερμόμετρον άνήλθεν εις δέκα βαθμούς. Η πρόγνωσις ήτο άσφαλής. Το θέρος, ή ύψωσις του θερμομέτρον σημειώνει την προσέγγισιν καταιγίδος. Αί ένδειξεις του είναι έξαιρετοι και δέν στεροϋνται ίσως ακριβείας ή μόνον τόν χειμώνα, κατά τας χιονώδεις ήμέρας. Και, άκόμη, αί άπότομοι κατά πολλούς βαθμούς ταπεινώσεις του προαναγγέλλουν άλανθάστως την άφιξιν καταιγίδος από Βορρά.

Νομίζομεν λοιπόν ότι κακώς ποιοϋντες δέν συμβουλεύομεθα τό θερμόμετρον, όπως ένασχολούμεθα με τό βαρόμετρον, όταν θέλωμεν να σχηματίσωμεν πιθανότητας επί των μεταβολών του καιρού. Με όλίγην συνήθειαν φθάνει κανείς εις άσφαλή ακριβείαν. Και έν σύνθεσ θερμόμετρον μόλις στοιχίζον έν φράγκον, είναι όργανον δύναμενον ν' αγοράσθη από όλους, και να παράσχη ούτω άληθείς ύπηρεσίας εις τους χωρικούς, διά τους όποιους τό βαρόμετρον είναι ήδη όργανον δαπανηρόν.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΖΩΗ

Οί Πανελλήνιοι Άγώνες.

Ηυετώδης κίνησις κατέλαβε κατ' αύτάς τά άθλητικά Σωματεία του έλευθέρου, ύποδούλου και έν διασπορά Έλληνισμού ένεκα της έν τώ καλλιμαρμάρφ Σταδίω τελείσεως των Πανελληνίων Άγώνων και της ως έκ τούτου αναπτύξεως της εύγενοϋς προς άνάδειξιν άμίλλης.

Μετά λύπης όμως παρατηροϋμεν ότι ή Άλεξάνδρεια δέν άντεπροσωπεύθη διά του Γυμναστικού Συλλόγου της, άν και γνωρίζομεν καλώς ότι έχει άθλητάς οι όποιοι ήσαν εις θέσιν να διεκδικήσουν μετ' έπιτυχίας τόν κότινον. Εύχόμεθα όπως έν τώ μέλλοντι μη σημειωθη ή έλλειψις αύτη, ληθθή δε ύπό των άρμοδίων σύντονος φροντις προς άναζωπύρσιν του προς την Γυμναστικήν έρωτος και την τέλεσιν ένπίσω Παναγυπτίων αγώνων.

Και κατά τους έφετεινοϋς Πανελληνίους τό άγαλμα της Νίκης έλαβεν ό έν Άθήναις « Πανελλήνιος Σύλλογος » δι' 9 πρώτων βραβείων, του « Έθνικού » λαβόντος 7, έκ των πρωταθλητών δε διεκρίθησαν κυρίως ό συμπαθής και πλαστικώτατος Όλυμπιονίκης Ν. Γεωργαντάς (του Πανελληνίου) ρίψας την σφαίραν εις άπόστασιν 12,35 1/2 μ. ύπερβάς τό ρεκόρ του Sheridan 12, 32 1/2, μ. και τόν λίθον εις άπόστασιν 19,96 ύπερβάς δηλαδή τό ιδικόν του ρεκόρ των Όλ. Άγώνων (19,92 1/2 μ.) και ό λαμπρός Γ'. Όλυμπιονίκης της λιθοβολίας του Έθνικού Μ. Δόριζας νικήσας εις την Έλευθέραν (40,34 1/2 μ.) και Έλληνικήν δισκοβολίαν (33,49 μ.) και καταρρίψας εις τό άκόντιον τό ρεκόρ του Όλυμπιονίκου Lemming (53,90 μ.) ρίψας αύτό εις άπόστασιν 55,10 μ.

Αί έξετάσεις της Γυμναστικής.

Μετά πρωτοφανούς έπιτυχίας διεξήχθησαν έφέτος αί έξετάσεις εις την Γυμναστικήν των Σχολείων της ήμετέρας Κοινότητος άμφότερων των φύλων. Η κανονικότης και εύρυθμία των άσκήσεων και ή πλαστικότης των σωμάτων μαρτυροϋσι καταφανώς την όσημέραι άξιονομήννν παρα τή μαθητεούση νεολαία προς την Γυμναστικήν άγάπην και την ύποκινούσαν αύτην καταλλήλως εύσυνειδήτων διδασκαλίαν.

